

HELLO CZECH REPUBLIC

Doma v nové zemi

Příručka pro učitele

OBSAH

KAPITOLY

Část 1 – Kampaň Hello Czech Republic jako součást poslání škol	6
Část 2 – Jak řešit předsudky a urážlivé poznámky	11
Část 3 – Výukové materiály ke komiksu Jednou se zase setkáme, Sanam	16
Část 4 – Výukové materiály k filmu Šádí	33
Část 5 – Odraz sama sebe v druhých – o normách, identitě a předsudcích	41
Část 6 – Být novým člověkem – o integraci zajišťující bezpečnou a rovnoprávnou školu	53
Část 7 – Jak se stát hybatelem změn – o právu mladých lidí na participaci a vliv	62

AKTIVITY

č. 1 – Komiks Jednou se zase setkáme, Sanam	20
č. 2 – Hra na práva	25
č. 3 – Film Šádí	37
č. 4 – Máme co nabídnout?	40
č. 5 – Předsudky, identita, normy, moc a jejich vzájemný vztah	45
č. 6 – „Můj etnický původ vždy nad vším převážil“	47
č. 7 – Prst na tepu doby	51
č. 8 – Začněte dělat věci jinak a vytrvejte v tom	57
č. 9 – Nový ve škole	59
č. 10 – Útěk do Peacestánu	60
č. 11 – Ty jako hybatel změny!	66
č. 12 – Ponižující situace	67
č. 13 – Nobelova cena za mír	70

PŘÍLOHY

č. 1 – Slovníček základních pojmů	74
č. 2 – Kvíz k aktivitám	79
č. 3 – Počty žadatelů o mezinárodní ochranu 1990 – září 2015	80

Hello Czech Republic – Doma v nové zemi
META, o.p.s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů, 2015
Autorky: Lucie Procházková, Kristýna Titěrová

Hej Sverige
Copyright © Friends, 2013
Czech edition © META, o.p.s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů, 2015
ISBN 978-80-906296-0-8

Kampaň *Hello Czech Republic*

Kampaň *Hello Czech Republic* je cílena zejména na pedagogické pracovníky základních a středních škol, kteří s využitím metodiky, komiksu a filmu mohou ve svých třídách pracovat s tématy uprchlictví, migrace, integrace, identity, stereotypů či bezpečného prostředí školy. Metodika je však určena i těm, kteří se o výše uvedená témata zajímají. Cílem kampaně je prostřednictvím příběhů dětí uprchlíků a na ně navázaných aktivit otevřít mezi žáky diskusi o odlišnostech, uprchlictví a předsudcích. V rámci kampaně byla ustanovena pracovní skupina, která realizovala pilotní projekty zahrnující vybrané aktivity ve školách. Na základě jejich výsledků byla pro české prostředí upravena metodika pro učitele vycházející ze švédského originálu zpracovaného organizací *Friends* za podpory UNHCR. Kampaň *Hello Czech Republic* realizuje META, o.p.s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů za odborné a finanční podpory UNHCR v České republice.

META je nezisková organizace, která od roku 2004 podporuje cizince v rovném přístupu ke vzdělání a v pracovní integraci. Současně zajišťuje podporu učitelům a školám, potýkajícím se se specifickými problémy dětí s odlišným mateřským jazykem. Zároveň se prostřednictvím široké škály aktivit pro veřejnost snažíme napomáhat rozvoji otevřeného dialogu a porozumění mezi cizinci a většinovou společností.

META pomáhá v přístupu ke vzdělání či práci lidem, jimž stojí v cestě překážky jako neznalost jazyka či prostředí, administrativní nároky, nedostatečné vzdělání apod. META organizuje jazykové kurzy různých formátů, zaměření a úrovní, díky dobrovolníkům pomáhá cizincům s doučováním a přípravou na různé zkoušky, pořádá semináře pro stávající či budoucí pedagogické pracovníky, poskytuje školám dlouhodobou podporu při zavádění učebních postupů a spravuje metodický portál www.inkluzivniskola.cz. V neposlední řadě se dlouhodobě angažujeme ve vzdělávání asistentů pedagogů a komunitních tlumočnicků i propagaci jejich služeb.

Úřad Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (UNHCR) je od roku 1950 jednou z agentur Organizace spojených národů. Organizace je zmocněna k vedení a koordinaci mezinárodních činností na ochranu uprchlíků a řešení souvisejících problémů po celém světě. Jejím hlavním účelem je především zabezpečení základních práv uprchlíků. Usiluje o to, aby každý mohl uplatnit právo požádat o mezinárodní ochranu a najít bezpečné útočiště v jiném státě s možností dobrovolného návratu do země svého původu, integrace nebo přesídlení do třetí bezpečné země. Součástí jejího mandátu je i pomoc osobám bez státní příslušnosti.

DĚKUJEME členům pracovní skupiny ke kampani *Hello Czech Republic* za pilotáž jednotlivých aktivit a zpětnou vazbu k příručce pro pedagogy.

ÚVOD

V ruce držíte metodickou příručku, která je určena zejména učitelům základních a středních škol, ale i všem těm, které zajímají témata uprchlictví, odcizení, identita, práce s předsudky a stereotypy či zajištění bezpečného prostředí ve škole. Příručka vznikla na základě švédské předlohy *Hej Sverige* vytvořené neziskovou organizací *Friends* ve spolupráci s UNHCR. Její součástí je komiks *Jednou se zase setkáme*, *Sanam* a krátký film *Šádí*.

Komiks a film přibližují na skutečném příběhu situaci uprchlíků přicházejících do Evropy. Vzhledem k současné mezinárodní situaci a příchodu velkého počtu uprchlíků je metodika aktuální a, jak se ukázalo v pilotních projektech jednotlivých aktivit, i velmi potřebná. Diskuze na téma uprchlictví jsou často značně emotivní a plné dojmů, které je z pozice moderátora obtížné korigovat a dovést tak diskuzi k nějakému závěru.

Doufáme, že v tomto materiálu naleznete inspiraci i nástroje, které vám usnadní spolupráci se žáky při probírání otázek týkajících se uprchlictví, začleňování do společnosti, stereotypů či odcizení. Jsme pevně přesvědčeni o tom, že zvyšování povědomí o uvedených tématech má obrovský význam a pomůže naplnit vizi bezpečného a rovnoprávného prostředí pro všechny.

Metodika vychází z pohnutých příběhů skutečných lidí a věříme, že přispěje k vytvoření inkluzivní školy, která bude respektovat stejnou hodnotu všech žáků, jejich okolí a minulosti. Myslíme si, že každý může nalézt vztah k otázkám týkajícím se identity, tužeb či přijetí člověka takového, jaký je, a objevit v nich sama sebe.

Formát příručky

Jako učitelé znáte svou třídu nejlépe. Využívejte proto tento materiál způsobem, o němž jste přesvědčeni, že bude vaší skupině nejlépe vyhovovat. Považujte ho za pomoc či inspiraci při práci s tématy jako uprchlictví, integrace, stereotypy, předsudky, odlišnost, identita atd.

Materiál se skládá z třinácti aktivit, které využívají **různé metody práce** (úvaha, diskuze, práce s příběhem, psaní textu apod.). U každé aktivity jsou uvedeny cíle, hlavní pojmy, orientační čas a pokyny pro její vypracování. Součástí většiny aktivit je i samostatný **pracovní list**, který lze žákům kopírovat. **Komiks *Jednou se zase setkáme*, Sanam a film *Šádí*** lze stáhnout na webových stránkách META, o.p.s. na adrese www.meta-ops.cz v sekci Služby pro pedagogy – Metodické a výukové materiály. V příloze č. 1 naleznete **slovníček základních pojmů**, který vám i žákům pomůže při základní orientaci v používaných termínech. Žáci mají možnost tyto pojmy samostatně zkoumat a doplňovat. Příloha č. 2 obsahuje **krátký kvíz** na téma uprchlictví, který lze využít jako úvod k aktivitám vztahujícím se k tomuto tématu. V příloze č. 3 naleznete **tabulky s počty žadatelů o mezinárodní ochranu** od roku 1990 do září 2015. U jednotlivých částí metodiky je vždy uvedena jejich návaznost na RVP ZV.

Příručku pro učitele *Hello Czech Republic* můžete používat jako celek, nebo si vybrat pouze ty její části, které se vám hodí. Dříve než začnete s materiálem pracovat, doporučujeme prostudovat si část nazvanou Jak řešit předsudky a urážlivé poznámky. Může vám pomoci při praktické práci s žáky. Práce na aktivitách by měla žáky vést k otázkám typu: „Jaké jsou mé vlastní názory?“, „Jak ovlivňují názory druhých moje vlastní myšlení?“ a „Jak přejdu od myšlenky k činu, chci-li vybudovat bezpečnou a spravedlivou školu pro všechny, postavenou na základech rovnosti?“

Pracovní metody využívané v příručce

Metody využívané v jednotlivých částech příručky vycházejí z **praktických zkušeností s prací s žáky**. Soustředí se na to, aby žáci do témat dobře pronikli a pochopili je. Zároveň je kladen důraz na to, že v nových situacích lze získat různé dovednosti. Rozhodli jsme se proto využít rozmanitých metod, jako jsou například diskuze, rozbor textů, zkoumání fakt, kritika a analýza médií, případové studie či debaty.

Chceme-li žákům pomoci **dosáhnout pozitivního zážitku a otevřít jim cestu k novým poznatkům**, je důležité používat různé metody a formy přístupu. Jsme přesvědčeni, že prostřednictvím práce s otázkami týkajícími se bezpečného školního prostředí, systému hodnot apod. mohou žáci lépe věci pochopit a získat chuť se aktivně zapojovat do budování bezpečné a spravedlivé atmosféry ve škole.

Část 1

**Kampaň *Hello Czech Republic*
jako součást poslání škol**

Usilujeme o společnost, která zaručuje všem rovné příležitosti a rozvíjí a využívá jejich potenciál.

Vize společnosti META

Kampaň *Hello Czech Republic* jako součást poslání škol

Jedním ze základních cílů vzdělávání tak, jak je uveden v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV), je „vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi“. Materiál *Hello Czech Republic* je jedním z nástrojů, které mohou svým dílem přispět k naplnění tohoto cíle.

Práce s postoji, hodnotami a normami je nedílnou součástí vzdělávacího procesu. Spolu s vědomostmi, dovednostmi a schopnostmi jsou důležitými (klíčovými) kompetencemi pro osobní rozvoj každého žáka. Posláním školy je těmito kompetencemi žáky vybavit, respektive je prohloubit. Metodika *Hello Czech Republic* obsahuje aktivity, které k nabývání kompetencí definovaných v RVP ZV mohou výrazně přispět, ať už se jedná o **posílení kompetencí k učení** (vyhledávání a třídění informací, uvádění věcí do souvislostí atd.), k **řešení problémů** (vnímání nejrůznějších problémových situací ve škole i mimo ni, vyhledávání jejich řešení, kritické myšlení atd.), **komunikativních** (formulace a vyjadřování vlastních myšlenek a názorů, zapojování do diskuze, naslouchání, schopnost argumentace atd.), **sociálních a personálních** (ohleduplnost a úcta při jednání s ostatními, přispívání k upevňování dobrých mezilidských vztahů, spolupráce ve skupině atd.), **občanských** (respekt k přesvědčení druhých lidí, schopnost vcítit se do situací jiných lidí atd.), či **pracovních** (využívání znalostí a zkušeností v zájmu vlastního rozvoje atd.). Metodika je určena především k probírání témat spadajících do vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace a Člověk a společnost. Aktivity lze však využít i ve vzdělávacích oblastech Etická výchova, Člověk a příroda a Umění a kultura.

Program *Hello Czech Republic* naplňuje několik různých cílů

Jde o cíle zaměřené na to, aby každý žák:

- dokázal vyjádřit smysluplná etická stanoviska založená na znalosti lidských práv a základních demokratických hodnot i na osobních zkušenostech;
- respektoval to, že všichni lidé mají stejnou hodnotu;
- distancoval se od aktivit, při nichž jsou jiní lidé vystaveni útlaku a ponižování, a dokázal rovněž svým dílem pomoci ostatním;
- dokázal se ztotožnit s jinými lidmi, pochopit situace, v nichž se nacházejí, a rozvinul v sobě vůli jednat s ohledem na jejich zájmy.

Učitel by měl:

- vyjasnit a prodiskutovat s žáky základní hodnoty české společnosti a dopady těchto hodnot na chování jednotlivce;
- otevřeně představit a probrat různé hodnoty, názory a problémy;
- upozornit a (po projednání s ostatními zaměstnanci školy) přijmout opatření nezbytná k předcházení a potírání všech forem diskriminace a ponižování;
- společně s žáky vypracovat pravidla a zásady, které má skupina dodržovat během práce a společně tráveného času.

Každý, kdo pracuje ve škole, by měl:

- přispívat k rozvoji sounáležitosti, solidarity a odpovědnosti žáků vůči ostatním lidem včetně těch, kteří nepatří do jeho nejbližšího okolí;
- přispívat k atmosféře školy vedené v duchu mezilidské solidarity;
- aktivně potírat diskriminaci a ponižování zaměřené proti jednotlivcům a skupinám;
- projevovat demokratickým způsobem úctu vůči jednotlivcům a jejich běžné práci.

Než se pustíte do práce s aktivitami

Dříve než se pustíte do čtení a realizace aktivit z metodiky, rádi bychom zde zmínili několik předpokladů pro úspěšnou a zároveň bezpečnou práci s tématem. Jedním z nich je stanovení pravidel pro společnou práci na tématu. Dalším je reflexivní přístup k aktivitám a třetím pak práce s novými klíčovými pojmy.

Vytváříme společná pravidla

Definování **společných a respektovaných pravidel třídy** na začátku školního roku či v průběhu práce s vybraným tématem je již na většině škol naprostou samozřejmostí. Přesto považujeme za důležité zde na tento přístup upozornit. Důvodem je složení aktivit této příručky, které mohou vyvolat různé, často i citlivé otázky či **předsudky**. Proto je nezbytné, aby se třída shodla na **demokratických pravidlech** dříve, než se pustí do jednotlivých aktivit a vzájemných diskuzí. Žáci si tak sami rozhodnou, jaký přístup zvolit, aby byla práce na aktivitách příjemná.

CÍL AKTIVITY:

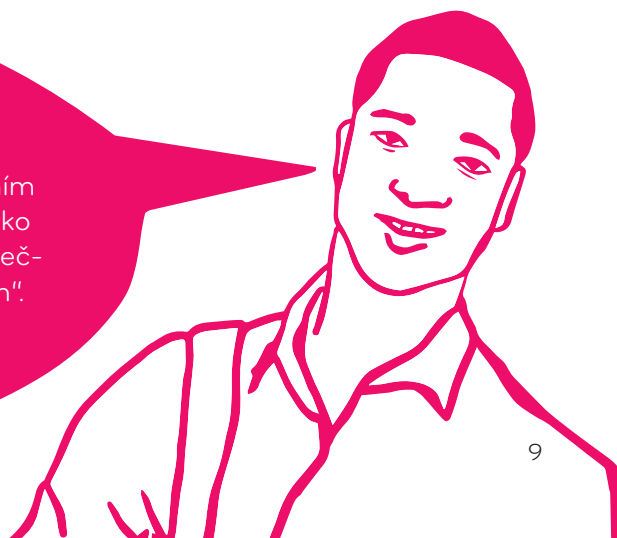
- Společně definovat pravidla a přístupy, díky nimž se při aktivitách budeme cítit bezpečně.
- Dohodnout se na postupu při práci na aktivitách.
- Společně se snažit o příjemnou atmosféru ve třídě.

POKyny:

1. Vysvětlíme, co jsou to společná pravidla.
2. Napišeme na velký papír slova „společná pravidla“ a necháme žáky, ať sami přicházejí s návrhy jednotlivých pravidel.
3. Pokud je navrhování pravidel pro žáky obtížné, můžeme sami přijít s vlastním návrhem, jako například: „při diskuzi mluví jen jeden a ostatní jsou zticha“ nebo „respektujeme druhé“.
4. Pokusme se společně sepsat pět bodů, které budete v průběhu roku, hodiny či aktivity dodržovat, a vyvěste je na stěnu třídy.
5. Společně probereme, co se stane, když někdo pravidla poruší. Mohou jednotliví členové třídy spolužákům připomenout, že na společná pravidla zapomínají?

TIP!

Společná pravidla by měla být vymezena v pozitivním smyslu. Pokud žáky napadají negativní vymezení jako například „nikomu se neposmíváme“, je vhodné je společně přeformulovat na „respektujeme názory druhých“.

Hodnocení pomocí reflexivních otázek

Stejně jako vytvoření společných pravidel je pro mnoho pedagogů automatické kladení tzv. **reflexivních dotazů**, které jsou jedním ze způsobů hodnocení a shrnutí toho, co se žáci naučili. Zároveň jsou využívány k **rekapitulaci myšlenek**, které žáky při aktivitě napadaly. Často předpokládáme, že žáci umí na otázky tohoto typu odpovídat, což nemusí být vždy pravda. Většina aktivit v této příručce je založena na kladení tohoto typu otázek, které mnohdy **nemají jasnou odpověď a vyžadují delší úvahu**. Podporujeme tedy žáky v zamýšlení se nad otázkami typu:

- Jaký pocit z této aktivity máte?
- Co je na této aktivitě podle vás důležité?
- Přivedla vás aktivita k úvaze, nad níž jste předtím nepřemýšleli?

Jak pracovat s novými pojmy

Probereme-li předem krátce **klíčové pojmy**, předejdeme situaci, kdy žáci nebudou rozumět slovům a pojmům, na nichž jsou jednotlivé aktivity postaveny. Někdy je pojem všeobecně znám a používán, ale jeho obsah není úplně jasný. Proto doporučujeme věnovat základním a novým pojmům pozornost již na začátku konkrétní aktivity. Analýza pojmů navíc může sama o sobě představovat zajímavou část aktivity a může se stát východiskem pro další diskuzi.

Zde přinášíme několik tipů, jak žákům zpřístupnit nová slova a pojmy.

- **Brainstorming:** Napíšeme klíčové slovo či pojem na tabuli a provedeme krátký brainstorming, během něhož společně shrneme jeho významy.
- **Cvičení na asociace:** Jaké asociace se žákům vybaví při zaslechnutí slova?
- **Myšlenková mapa:** Napíšeme slovo na kus papíru a vyzveme žáky, aby pomocí jiných slov kolem něj vytvořili myšlenkovou mapu a tímto způsobem jej popsali.

Než se do jednotlivých aktivit pustíte, je vhodné dát žákům obecnou definici slova či pojmu nebo jej společně nadefinovat.

Část 2

Jak řešit předsudky
a urážlivé poznámky

„Mým cílem je vybudovat ve třídě otevřené klima se širokými mantinely, aby se žáci nebáli ventilovat jak pozitivní, tak i negativní názory. Zároveň však chci mít pod kontrolou urážlivé komentáře a dát jasně najevo, že jsou jako urážlivé vnímány, aniž bych tím ale utnul diskuzi.“

- Středoškolský učitel v rámci mentorského školicího kurzu organizace Friends.

Výchozím předpokladem pro materiály tvořící kampaň *Hello Czech Republic* je možnost žáků analyzovat a reflektovat témata jako **donucení k útěku, odcizení, identita či předsudky**. Cílem je **omezit negativní postoje a předsudky** a zároveň se snažit o **rozvoj bezpečné školy**, v níž je se všemi zacházeno stejně. Tohoto cíle chceme dosáhnout tím, že bude na výše uvedená témata nahlíženo různými úhly pohledu. Současně žákům poskytneme možnost sebereflexe a uvědomění si vlastních předsudků a názorů na ostatní. Chceme, aby dospěli ke shodě na tom, jak se k předsudkům stavět.

Tato část přináší **inspiraci a nástroje**, které vám pomohou vypořádat se s **urážkami a předsudky**, jež se mohou vyskytnout při debatách ve třídě. Možná vás před prací napadají následující otázky:

- Jaké názory se mohou objevit? A jak složité situace mohou nastat? Měl/a bych takovýmto názorům opravdu poskytnout prostor?
- Jak se mám vypořádat s agresivními komentáři nebo poznámkami zatíženými předsudky?
- Existuje riziko, že vyvolám-li jako učitel/ka debatu o předsudcích, dám tím prostor předsudkům a mohu být tedy vnímán/a tak, že tyto předsudky legitimizují?
- Jaká je má role v rozhovorech, v nichž se vyskytnou názory zatížené předsudky?

Jedním z úkolů školy je **hovořit o netoleranci a zároveň odstraňovat předsudky prostřednictvím poznání**. Do značné míry jde o kladení dotazů, naslouchání a snahu o pochopení názorů ostatních bez vynášení soudů nebo narušování debaty. Tento přístup může přispět k rozvoji dialogu, a to i tehdy, pokud se naše názory neshodují.

Z provedených studií vyplývá, že většina žáků nemá jasné a pevné předsudky vůči ostatním. Žáci se obecně zajímají o to, jací ostatní lidé opravdu jsou, touží po věcné debatě a obecně jsou také přístupní novým myšlenkám a způsobům uvažování.

Jak se vypořádat s agresivními poznámkami zatíženými předsudky?

- **Urážlivé poznámky vždy řešíme pomocí otevřených otázek.** Projevíme zájem o žákovy myšlenkové pochody. Příklady otevřených otázek: Jak to myslíš? Co by se stalo, kdyby...? Jaký je rozdíl mezi...? Co tě k této myšlence přivedlo...? Jaké argumenty tuto myšlenku potvrzují? Jaké argumenty tuto myšlenku zpochybňují? Jaké jsou příčiny...? Kdybych řekl/a, že ..., co by sis o tom myslel/a? Jak si myslíš, že tvůj názor vnímají ostatní?
- **Názory nemusí mít dlouhého trvání a každý na ně má právo.** Bud'te co nejotevřenější a klad'te dotazy, které žákovi i skupině umožní o výroku uvažovat. Věc uzavřeme tím, že objasníme, proč může být jeho/její výrok vnímán jako urážlivý a jako takový není ve škole přijatelný.
- **Využijme příležitosti k analýze přístupu zatíženého předsudkem.** Rozvíjeme myšlenky, které k němu vedou. Nesnažme se jej jednoduše potlačit. Vhodná odpověď by mohla být například tato: „Respektuji tvůj názor, že naprosto každý má právo na své vlastní názory, a to i tehdy, pokud s nimi nesouhlasíme. Zároveň by mě ale zajímalo a rád/a bych se tě zeptal/a (nebo ti dal/a do příště za domácí úkol), jakými fakty bys své úvahy doložil/a.“
- **Podporujeme žáky v důkladné analýze tématu.** Právě to je moment, který může nastartovat změnu v postojích a hodnotách.

Jak toho ale dosáhnout? Jakým způsobem lze dále rozvinout myšlenku stojící za ponižujícím přístupem? Jak se podívat na problém z jiného úhlu a přimět žáky, aby se zamysleli nad svými výroky? Zde naleznete několik tipů vycházejících z témat v této příručce.

Prostudujme si statistiky a fakta a zaměřme se na jádro problému

Jedním ze způsobů prevence i řešení komentářů zatížených předsudky (např. xenofobních) je vzít si k ruce **fakta a statistiky** a vést debatu o tom, proč se z lidí stávají uprchlíci.

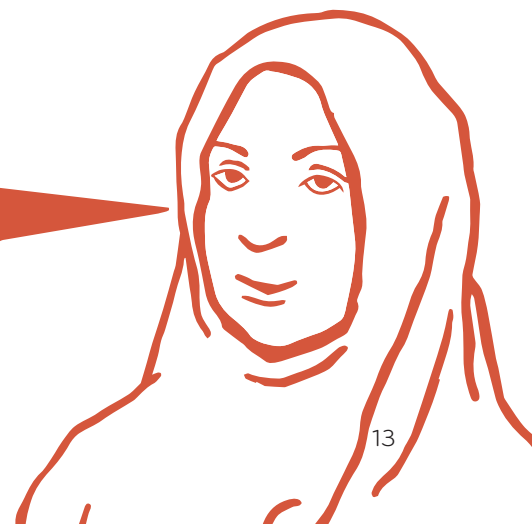
Proč existuje právo na azyl, komu je určeno a jaká je situace uprchlíků v různých částech světa?

Kolik uprchlíků v současnosti přichází do České republiky?

Cílem diskuze je **zlepšit povědomí o skutečné situaci na základě fakt, nikoli pouze názorů**. Zároveň jde o zlepšení informovanosti a vzdělávání v oblasti lidských práv a schopnosti odpovědět si na otázku, proč se z lidí stávají uprchlíci.

TIP!

Odkazy na weby obsahující aktuální statistiky naleznete v závěru této metodiky. V příloze č. 3 rovněž uvádíme počty žadatelů o mezinárodní ochranu od roku 1990 do září 2015.

Model kritického myšlení založeného na znalostech

Psycholožka a psychoterapeutka Liria Ortiz vytvořila model, který učitelům usnadní **vyvolat debatu o předpojatosti a předsudcích** a současně naučí žáky **otevřenějšímu a kritičtějšímu myšlení**. Tento model by měl napomoci vypořádat se s předsudky ohleduplně a zároveň podnítit žáky ke studiu fakt namísto prostého vyjadřování názorů.

Důležitým aspektem modelu je **snaha předejít situaci, kdy jedna strana pomlouvá druhou**. Podaří-li se nám této tendenci zabránit, dokážeme zamezit polarizaci názorů, při níž jeden druhého přestává poslouchat. Jedná se o **vytvoření atmosféry vzájemné úcty**, v níž mohou při respektování stejných podmínek koexistovat různé názory.

JAK POSTUPOVAT, POKUD DOJDE NA PŘEDSUDKY

1. Využijme příležitosti a předsudek prozkoumejme.

Dojde-li během aktivity/diskuze ve třídě na urážlivé poznámky nebo předsudky, využijme příležitosti a prozkoumejme je hlouběji. Řekněme žákům, že se budeme zabývat předpojatým názorem či pohledem. V této fázi nedávejme žákům příležitost argumentovat pro nebo proti těmto názorům.

2. Převeďme předsudek na hypotézu.

Využijme předsudků a přeměňme je na hypotézu, již mohou žáci pomocí fakt a logiky posoudit. Vysvětleme, že takto pracují a uvažují vědci. Hypotéza může být správná, ale také nemusí! Je důležité, aby žáci uvažovali kriticky a zkoumali fakta.

Role žáků nespočívá v tom, aby argumentovali pro nebo proti příslušným hodnotám – jejich úkolem je kriticky posoudit skutečnosti, na nichž jsou hodnoty postaveny.

3. Dohodněme si se žáky jasná pravidla.

Domluvme se na společných pravidlech jako například:

- Tomu, kdo ostatním něco říká, by se mělo naslouchat bez přerušování.
- Ti, kdo právě nemluví, mají naslouchat, mohou však klást dotazy vedoucí k objasnění dané věci.
- Každý má právo na svůj vlastní názor.
- Kdokoli může přednést argument vycházející z vlastního názoru, tento argument by měl být založen na faktech, nikoli pouze na vlastních dojmech.

Cílem je nebát se být kritický, zkoumat fakta a zpochybňovat názory. Věci nejsou vždy takové, jak si myslíme.

4. Prozkoumejme, co hovoří pro hypotézu a co proti ní.

Zkoumejme argumenty podporující hypotézu. Vyzvěme žáky, aby přišli s fakty, která hypotézu podporují, a požádejme je, ať se přitom zdrží projevování vlastních názorů. Pak změňme úhel pohledu a položme otázku: Co hovoří proti hypotéze? Vybídněme žáky, aby přinášeli fakta. Podněcujme je ke svobodnému myšlení!

5. Zkoumejme hypotézu.

Upozorněme na mezery, které se objevují v poznacích týkajících se dané otázky. Dejme žákům za úkol sbírat informace. Můžeme říct: „Mám dojem, že bychom potřebovali získat o některých otázkách více informací. Za domácí úkol proto máte nalézt co nejvíce fakt.“ Vysvětleme, co znamená sbírat fakta, a rozdělme mezi žáky jednotlivé úkoly.

6. Prezentujme fakta.

Nechme žáky, ať ostatním sdělí, na jaká fakta narazili. Zdůrazněme ostatním, že by měli pouze naslouchat a přemýšlet o tom, co se říká a jaké dopady to má na příslušné prohlášení. Dejme žákům možnost reagovat na to, co se dozvěděli, co se vyjasnilo, co je překvapilo a co konkrétního si z příslušného úkolu odnesli.

7. Nakonec žákům poděkujme za jejich práci založenou na faktech!

Při tomto způsobu práce je dobré si s žáky promluvit o kritickém přístupu ke zdrojům a o tom, jaké zdroje informací využívají. Jsou tyto zdroje objektivní, nebo jen šíří konkrétní názor či postoj? Můžeme se například dohodnout na tom, které zdroje jsou více a které méně spolehlivé.

Jste průvodce – nikoli odborník

Role učitele zde spočívá v postupném vedení žáků při práci. Učitel tu však není expertem, který vždy vysvětluje, jak se věci mají, ale hlavně **průvodcem procesem poznávání a učení se**. Není to snadná role a na straně žáků může snadno vyvolat nevoli. Důvodem je skutečnost, že odpovědi učitele nemusí být vždy jasné ano nebo ne, ale generují další otázky, které vedou žáky k tomu, aby si na danou věc udělali vlastní názor, diskutovali, analyzovali fakta, zbavili se předsudků a stereotypů a dospěli tak k odpovědím sami. Jako učitel máte jasnou pedagogickou roli, která vám umožňuje vést žáky na jejich cestě za poznáním a **učit je kritickému myšlení**.

Je potřeba se soustředit na vytvoření dostatečného prostoru pro **analýzu fakt**. Snažme se žákům neříkat, co si mají či nemají o konkrétní otázce myslet.

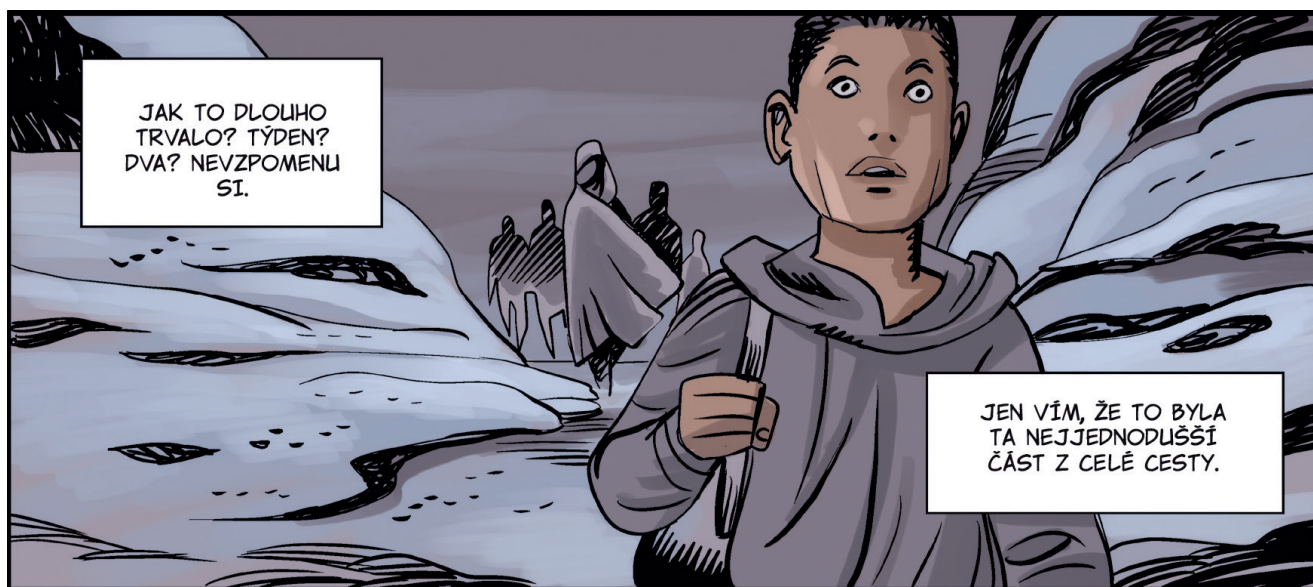

Část 3

Výukové materiály ke komiksu
Jednou se zase setkáme, Sanam

„Snažil jsem se, aby všechny detaily příběhu byly přesné: fakta, místa, trasy útěků atp. Příběh si přečetlo několik mladých lidí, kteří za sebou mají podobnou zkušenost, a byli toho názoru, že je velmi přesný. Jako autorovi mi to dělá radost, jako člověka mě to však velmi rmoutí.“

- Oskar Ekman, autor

Z komiksu *Jednou se zase setkáme, Sanam*

Komiks *Jednou se zase setkáme, Sanam* vypráví příběh Hamída, který je donucen uprchnout z Afghánistánu do Švédska. Příběh vychází z rozhovorů vedených v zimě na přelomu roku 2012/13 s mladými lidmi, kteří do Švédska přišli sami, bez rodičů.

Prostřednictvím tohoto výukového materiálu mohou žáci do komiksu *Jednou se zase setkáme, Sanam* proniknout hlouběji a debatovat o jeho obsahu. Žáci mají příležitost prohloubit své znalosti o **právech dětí** a dozvědět se více o **dětech donucených uprchnout ze své země**. Rozvíjejí také svou schopnost **analýzy příběhu**. Mohou si procvičit zasazení příběhu do kontextu a zlepšit své porozumění okolnímu světu i toho, v jakých podmínkách žijí jiní lidé.

Jakým způsobem aktivity souvisí s RVP

Vzdělávací obsahy	
UČIVO	OČEKÁVANÉ VÝSTUPY
Jazyk a jazyková komunikace – Český jazyk a literatura	
Literární výchova <ul style="list-style-type: none"> • volná reprodukce přečteného textu, záznam a reprodukce hlavních myšlenek, interpretace literárního textu, vytváření vlastních textů 	<ul style="list-style-type: none"> • uceleně reprodukuje přečtený text, vlastními slovy interpretuje smysl díla • formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby • tvoří vlastní literární text
Komunikační a slohová výchova <ul style="list-style-type: none"> • zásady dorozumívání, projev připravený na základě poznámek, diskuze 	<ul style="list-style-type: none"> • zapojuje se do diskuze, využívá zásad komunikace a pravidel dialogu
Člověk a společnost – Výchova k občanství	
Člověk, stát a právo <ul style="list-style-type: none"> • lidská práva – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; porušování lidských práv 	<ul style="list-style-type: none"> • přiměřeně uplatňuje svá práva a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod
Mezinárodní vztahy, globální svět <ul style="list-style-type: none"> • mezinárodní spolupráce, významné mezinárodní organizace (OSN) • globalizace – významné globální problémy včetně války a terorismu, možnosti jejich řešení 	<ul style="list-style-type: none"> • objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni
Člověk a společnost – Dějepis	
Rozdělený a integrující se svět <ul style="list-style-type: none"> • problémy současnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • prokáže základní orientaci v problémech současného světa
Člověk a příroda – Zeměpis	
Regiony světa <ul style="list-style-type: none"> • modelové regiony světa – vybrané modelové přírodní, společenské, politické, hospodářské a environmentální problémy, možnosti jejich řešení 	<ul style="list-style-type: none"> • zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich
Společenské a hospodářské prostředí <ul style="list-style-type: none"> • globalizační společenské, politické a hospodářské procesy – aktuální společenské, sídelní, politické a hospodářské poměry současného světa • regionální společenské, politické a hospodářské útvary – hlavní světová konfliktní ohniska 	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech

Průřezová témata	
TEMATICKÉ OKRUHY	PŘÍNOS PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU
Osobnostní a sociální výchova	
<ul style="list-style-type: none"> • poznávání lidí – rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech 	<ul style="list-style-type: none"> • vede k porozumění sobě samému a druhým • vede k uvědomění si hodnoty různých lidí, názorů
Výchova demokratického občana	
<ul style="list-style-type: none"> • občan, občanská společnost a stát – Listina základních práv a svobod; principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce) 	<ul style="list-style-type: none"> • vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod • vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení • vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	
<ul style="list-style-type: none"> • Evropa a svět nás zajímá – zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; život dětí v jiných zemích • objevujeme Evropu a svět – mezinárodní setkávání • jsme Evropané – mezinárodní organizace a jejich příspěvek k řešení problémů dětí a mládeže 	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy • pomáhá překonávat stereotypy a předsudky • utváří pozitivní postoje k jinakosti a kulturní rozmanitosti
Multikulturní výchova	
<ul style="list-style-type: none"> • kulturní diference – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti • lidské vztahy – vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti) • princip sociálního smíru a solidarity – odpovědnost s přispěním každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; otázka lidských práv, základní dokumenty 	<ul style="list-style-type: none"> • učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné • rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských a sociálních skupin • pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je

Aktivita č. 1

Komiks *Jednou se zase setkáme, Sanam*

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny + domácí příprava (čtení komiksu)

Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Člověk a příroda

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova

Vhodné od 6. ročníku ZŠ

Čtení komiksu a práci s ním je možné rozložit do několika hodin. Je velmi důležité mít k dispozici dostatek času na přečtení komiksu a debatu o otázkách souvisejících s příběhem. Doporučujeme čtení komiksu rozdělit do dvou částí, nejlépe jako domácí úkol, a debatovat o každé z těchto částí zvlášť.

1. část: strany 1–28

2. část: strany 29–58

Dříve než začnete s komiksem pracovat, doporučujeme seznámit se se situací uprchlíků v České republice a základními pojmy týkajícími se tématu (viz příloha č. 1 – Slovníček základních pojmů). Komiksová mapa Hamídkovy cesty z Afghánistánu do Švédska je spíše schematická. Úvodní aktivitou tedy může být vytvoření vlastní mapy Hamídkovy cesty (s použitím atlasu, map Google apod.).

Cíl aktivity:

- Popsat situaci mladého člověka, který je nucen opustit domov. Prodiskutovat příčiny jeho odchodu z domova, situace, které mu život na cestě přináší, a jeho další možnosti v nové zemi.
- Rozvíjet schopnost číst, porozumět a shrnout text komiksu *Jednou se zase setkáme, Sanam*. Rozvíjet schopnost interpretovat poselství textu a uvažovat nad ním ve vztahu k vlastním zkušenostem a analýze okolního světa.
- Rozvíjet schopnost psát různé druhy textů, debatovat a analyzovat otázku lidských práv i to, proč lidé prchají.

Hlavní pojmy: odchod z vlasti, uprchlík, konflikt v Afghánistánu

Pokyny:

1. Zadejme žákům čtení komiksu či vybrané části za domácí úkol. Elektronická verze komiksu je ke stažení na webových stránkách META, o.p.s. www.meta-ops.cz v Sekci pro pedagogy a kapitole Metodické a výukové materiály.
2. Nakopírujme pracovní list pro každého žáka či pro malé skupinky. Nechme žáky přečíst úvodní texty Děti na útěku a Konflikt v Afghánistánu.
3. Krátce diskutujme nad úvodními texty.
4. Volně diskutujme nad komiksem či jeho částmi. Nechme žáky vyjádřit jejich dojmy ze čtení. Následně můžeme položit otázky k diskuzi uvedené v pracovním listu.
5. Ve zbývajícím čase nebo za domácí úkol nechme žáky napsat krátký příběh na uvedená témata.

PRACOVNÍ LIST

Děti na útěku

- V současnosti je v důsledku probíhajících konfliktů v různých částech světa na útěku více než 59,5 milionů osob. Z nich je 51 % mladších 18 let. To odpovídá 30,3 milionům dětí.
- Nezletilý bez doprovodu je osoba mladší 18 let, která do nové země přicestovala sama, bez doprovodu rodičů či blízkých příbuzných. Stane-li se dítě nezletilým bez doprovodu, není to součástí jeho identity, ale důsledek skutečnosti, že do nové země přijelo samo. Takový zážitek vnímá každý jinak.
- Podle Úmluvy OSN o právním postavení uprchlíků nesmí být dítě-uprchlík vráceno zpět do země, v níž mu hrozí pronásledování.
- Žadatelé o mezinárodní ochranu/azyl jsou osoby hledající ochranu v jiné zemi. Právo na azyl je jedním ze základních lidských práv.
- V roce 2014 žádalo v Evropě o mezinárodní ochranu necelých 627 tisíc osob, 1156 z nich v České republice. Děti a mladých lidí do 18 let bylo 229. Mnoho z nich přichází z Ukrajiny, Sýrie, Kuby, Ruska, Běloruska a Nigérie. Necelých 10 procent z nich je bez státní příslušnosti. Nezletilých žadatelů o mezinárodní ochranu bez doprovodu bylo v ČR v roce 2014 celkem 6. Polovina přišla ze Sýrie a polovina z Vietnamu.
- Uvnitř EU se rozhodování o tom, ve které zemi by měl nezletilý bez doprovodu žádat o azyl, řídí nařízením Dublin III (tzv. Dublinským nařízením). Podle tohoto nařízení by mělo dítě žádat o azyl v první zemi EU, do níž vstoupí. Žadatel o azyl má na tuto informaci právo, žádá-li o udělení azylu – například jsou-li po něm požadovány otisky prstů.
- Úmluva OSN o právech dítěte se vztahuje na všechny děti, které se nacházejí v České republice, bez ohledu na jejich občanství nebo právní postavení.
- Nezletilí bez doprovodu, jako Hamíd, mají stejná práva jako všechny ostatní děti v České republice. Zároveň potřebují speciální ochranu, neboť nemají rodiče či jiné dospělé příbuzné. Česká republika má povinnost poskytnout dětem ochranu a podporu, právo navštěvovat školu, právo na odpočinek a zdravotní péči.
- Nezletilí bez doprovodu mají právo na bezpečné ubytování. Děti, které přicházejí žádat o azyl osamocené, jsou v České republice umístovány do Zařízení pro děti-cizince v Praze a dále do výchovných ústavů Klíčův a Višňové.
- Většina nezletilých dětí bez doprovodu míří v současné době do Německa a do Švédska. Je tomu tak zejména proto, že v těchto zemích existují jejich krajské komunity.

Zdroje: UNHCR, Ministerstvo vnitra České republiky, Eurostat, The Migration Board, The Convention on the Rights of the Child and the Ombudsman for Children (BO).

Konflikt v Afghánistánu

V minulosti obsadilo Afghánistán mnoho armád, nikdy jej však nedokázaly ovládnout. Na konci 90. let minulého století se velké části Afghánistánu zmocnilo ozbrojené fundamentalistické hnutí Tálibán. Od obyvatel vyžadovalo bezpodmínečnou poslušnost svým zákonům, což znamenalo, že většina populace přišla o svá práva.

Tálibán zakazoval vše, co považoval za západní a tím pádem hříšný vliv – populární hudbu, televizi nebo třeba kopanou. Muži si museli nechávat růst plnovous a ženy se musely halit od hlavy k patě do tradičního oděvu zvaného burka. Ženám bylo také zakázáno pracovat mimo domov a dívky se po dokončení základní školy nesměly dále vzdělávat. Byly zavedeny kruté tresty za nejrůznější prohřešky. Zlodějům mohla být například useknuta ruka či chodidlo. Ženy považované za nevěrné mohly být kamenovány. Hnutí Tálibán bylo přesvědčeno, že tato pravidla zemi promění v čistě islámskou společnost. Ve skutečnosti však jimi zaváděné zákony měly s islámem jen velmi málo společného. Vycházely především ze zastaralých tradičních zvyklostí venkovských oblastí.

Po teroristických útocích v New Yorku v roce 2001 vyhlásily USA „válku proti terorismu“ zaměřenou mimo jiné i na Afghánistán, neboť existovalo podezření, že za útoky stojí Tálibán. Tato „válka proti terorismu“ si od roku 2001 vyžádala na 20 000 obětí z řad civilního obyvatelstva. Po nástupu Baracka Obamy do prezidentského úřadu v roce 2009 se termín „válka proti terorismu“ přestal používat, avšak válka v Afghánistánu neskončila.

V poslední době nabývá Tálibán znovu na síle a provádí útoky na afghánské civilní obyvatelstvo. Navzdory silné vojenské přítomnosti USA a dalších zemí i finanční pomoci určené na poválečnou obnovu země vliv Tálibánu roste a rozšiřuje se po celé zemi. Konflikt nabyl na intenzitě a vinou sebevražedných atentátníků, nášlapných min a amerických náletů zahynuly další tisíce civilních obětí. Mnoho rodin je pronásledovaných ze strany Tálibánu z důvodu jejich předchozí spolupráce s Američany. Tito lidé často odcházejí hledat azyl do jiných zemí.

Zdroje: UNHCR, sakerhetspolitik.se, the Swedish Committee for Afghanistan (SAK)

DO HLOUBKY

Proberme: Co je to fundamentalistické hnutí? Vzpomenete si na jiná fundamentalistická hnutí z minulosti?

Diskusní otázky ke komiksu – 1. část, strany 1–28

- Jak na vás komiks zapůsobil?
- Jaké nové informace jste zjistili?
- Jak byste popsali Hamída?
- Vryla se vám některá část obzvláště silně do paměti?
- Jak vypadal Hamídův život v Afghánistánu? (bezpečnost, práva, škola, rodina, odpočinek atp.)
- Proč už Hamídova matka nesmí vyučovat ve škole? Proč musí chlapci a dívky chodit do oddělených škol?
- Hamíd utíká ze země. Proč to podle vás dělá?
- Jaký je podle vás život Hamída a dalších uprchlíků v Íránu?

Diskusní otázky ke komiksu – 2. část, strany 29–58

Pokud příběh čtete ve dvou částech, osvěžte si paměť pomocí otázek 1–3 z první části.

- Kdo je Farhád a jak byste ho popsali?
- Jak se k Farhádovi a Hamídovi chovají v Řecku? Proč Farhád nechce, aby Hamíd odevzdal své otisky prstů v Řecku, a proč své vlastní spálí?
- Hamíd čelí na svém útěku mnoha obtížím a překážkám. Co ho podle vás žene dál? Z čeho myslíte, že pramení jeho odvaha?
- Hamíd přijíždí do Švédska sám, nikoho tu nezná, je bez rodičů a nerozumí jazyku. Jak se podle vás Hamíd cítí? Jakým problémům je podle vás vystaven?
- Jaké sny a naděje ohledně budoucnosti podle vás Hamíd má?
- Z čeho má podle vás Hamíd největší obavy, když začíná chodit do školy? Kdyby to byla vaše třída a Hamíd přišel zítra poprvé, co byste se spolužáky udělali, aby se ve třídě cítil bezpečně a vítaně?

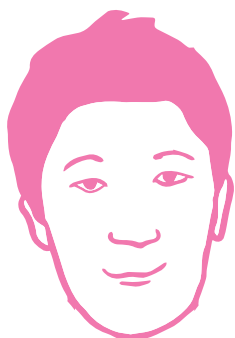
Nechte žáky pracovat samostatně nebo v malých skupinách. Požádejte je, ať se zamyslí nad níže uvedenými otázkami. Shromážděné odpovědi proberte krátce s celou skupinou.

- Jaké důvody podle vás vedou lidi k odchodu z vlasti?
- Proč si myslíte, že je důležité dozvědět se více o tom, jak mladí lidé přicházejí do jiných zemí?

DO HLOUBKY

Na závěr či za domácí úkol nechte žáky jednotlivě napsat krátký příběh (jednu až dvě stránky) na jedno z následujících témat:

- O Hamíдовě životě poté, co přijde do Švédska a začne chodit do školy.
- O Farhádově životě a problémech v Řecku poté, co byli s Hamídem rozděleni.
- O tom, jak se v Afghánistánu žije Hamíдовě sestře Sanam.

TIP!

Pro lepší představu o trvání Hamídivy cesty z Afghánistánu do Švédska si jako jednu z doplňujících aktivit můžete s žáky vytvořit časovou osu.

Z komiksu *Jednou se zase setkáme*, Sanam

Aktivita č. 2

Hra na práva

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny

Vzdělávací oblasti: Člověk a společnost

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova

Vhodné od 8. ročníku ZŠ

Máte nárok na informace o svých právech. Prostřednictvím této aktivity můžete získat povědomí o **právech dětí vyplývajících z Úmluvy OSN o právech dítěte**. Aktivita rovněž umožňuje účastníkům uvažovat o dopadech obsahu této Úmluvy a přinášet příklady toho, jak jsou tato práva v různých situacích a zemích světa porušována, či naopak prosazována. V této aktivitě naleznete znění vybraných článků této Úmluvy. Úplné znění Úmluvy je k dispozici na webu UNICEF Česká republika: www.unicef.cz.

Před realizací aktivity doporučujeme uvést téma formou prezentace či kvízu. Vysvětlení základních pojmů a tipy na webové stránky pro vyhledávání informací naleznete v závěru metodiky. Ukázka kvízu i s klíčem je k dispozici v příloze č. 2 této metodiky.

Cíle aktivity:

- Poskytnout žákům informace o právech dětí vyplývajících z Úmluvy OSN o právech dítěte.
- Umožnit žákům zamyslet se nad právy dětí a ukázat příklady porušování či dodržování těchto práv v různých situacích a částech světa.
- Pomoci žákům při přemýšlení o tom, která práva jsou ve kterých situacích důležitá.

Hlavní pojmy: Úmluva OSN o právech dítěte, práva dětí

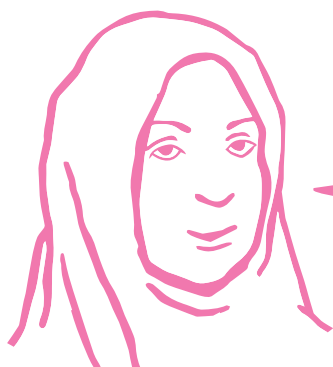
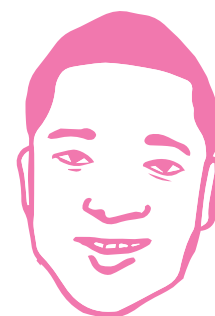
Pokyny:

1. Rozdělme třídu do pěti menších, tzv. domovských, skupin (ideálně o čtyřech žácích). Dejme každé skupině jednu situační kartu. Žáky požádejme, aby se na karty zatím nedívali.
2. Krátce představme Úmluvu OSN o právech dítěte.
3. Každému žákovi ve skupině dejme vždy jednu část Úmluvy. Pokud jsou tedy ve skupině čtyři žáci, bude mít každý svou část textu Úmluvy z pracovního listu. Pokud jsou v domovské skupině více než čtyři žáci, dejme stejnou část dvěma žákům apod.
4. Žáci se stejným textem se seskupí v tzv. expertní skupině, kde si každý sám přečte text (každý žák má svůj vlastní text).
5. Následně nechme žáky v expertních skupinách prodiskutovat porozumění textu, jeho hlavní myšlenky a informace, které předají ve svých domovských skupinách.

6. Poté se experti vrací do domovské skupiny, kde si informace o jednotlivých částech textu sdělí.
7. Nyní se skupina podívá na situační kartu, kde jsou popsány různé situace z Hamíдова života.
8. Žáci mají za úkol vybrat tři ustanovení Úmluvy, o nichž se domnívají, že jsou pro Hamída v dané situaci nejdůležitější. Skupina se rozhoduje na základě sdělení jednotlivých členů – expertů.
9. Dejme žákům jasně najevo, že neexistují žádné správné či špatné odpovědi. Výstupem bude výsledek skupinové diskuze.
10. Udělejme krátkou prezentaci a s celou třídou proberme, která ustanovení k příslušným situačním kartám jednotlivé skupinky vybraly a proč.

TIP!

Pokud máte dostatek času, můžete každé skupině rozdat všechny situační karty, popř. tolik, kolik jsou žáci v daném čase schopni zpracovat.

TIP!

Pro snadnější práci s texty doporučujeme využít ilustrovaný Slabikář o právech dítěte, který vydala Nadace Naše dítě v roce 2001.

Závěrečná debata

Aktivitu uzavřeme tím, že žákům položíme následující otázky:

- Jak se v jednotlivých případech měnila vámi zvolená ustanovení?
- Která práva jsou podle vás ve škole nejdůležitější?

PRACOVNÍ LIST: Situační karty

Situace 1 – Afghánistán

Ve městě, kde Hamíd žije, se v důsledku řádění ozbrojené skupiny šíří strach. Zakazují dívkám chodit do školy a nutí chlapce, aby se k nim připojili a cvičili se jako vojáci.

Situace 2 – Írán

Hamíd je v Íránu, kde hledá ochranu před válkou a pronásledováním. Nikoho tu nezná a nemá žádné peníze. Aby přežil, musí těžce pracovat za málo peněz. Policisté mu peníze seberou. Vyhrožují mu zmlácením v případě, že by jim peníze neodevzdal.

Situace 3 – Řecko, Itálie, Turecko

Hamíd se nemá kam uchýlit. Přespává v tunelech nebo se skrývá na veřejných záchodcích. Je závislý na tom, co mu lidé dají. Pokud onemocní, nemůže jít do nemocnice, protože nemá peníze.

Situace 4 – v cizí zemi

Hamíd je sám v cizí zemi. Schází mu rodina, která zůstala v jeho vlasti. Jediný kontakt s rodinou představuje telefonní číslo, které nefunguje. Má starost o svou budoucnost i o budoucnost své rodiny.

Situace 5 – Švédsko

Hamíd se snaží zvládnout nový jazyk a soustředit se na školní docházku. Má strach, že nebude moci ve Švédsku zůstat. Škola se mu líbí a učitelé jsou přátelští, nejvíc mu ale ve škole schází kamarádi.

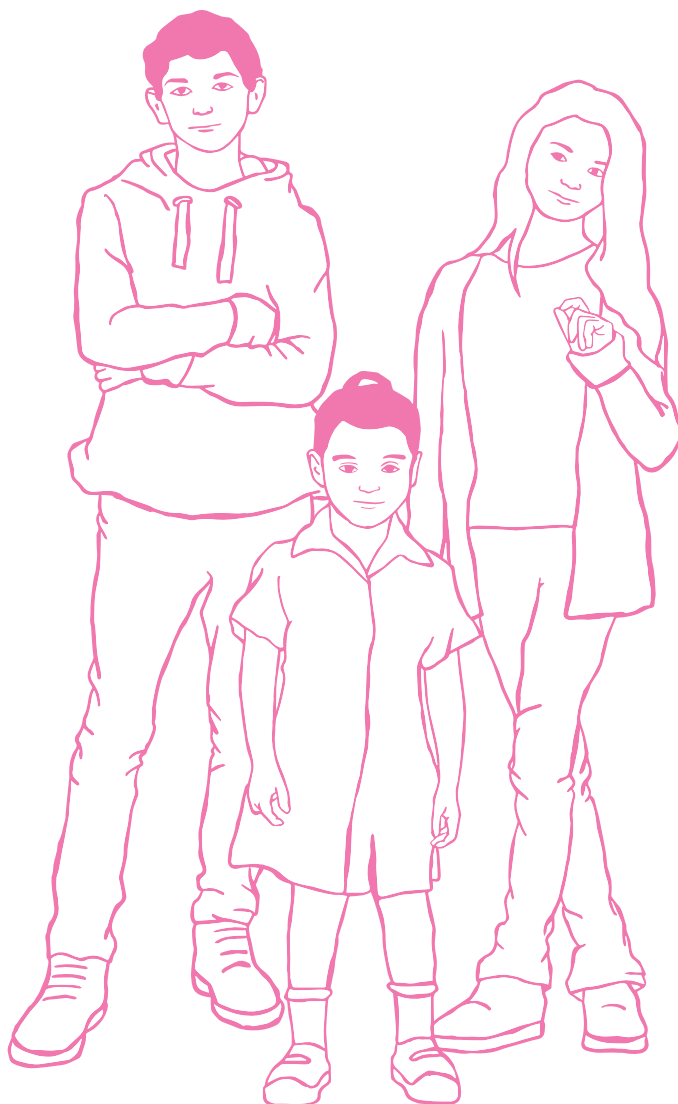
Úmluva OSN o právech dítěte

Před více než 25 lety v listopadu 1989 se všechny členské státy OSN dohodly, že pro potřeby dětí nejsou základní lidská práva dostačující. Děti vyžadují speciální ochranu. OSN se proto rozhodla vytvořit Úmluvu OSN o právech dítěte – dokument o 54 ustanoveních – v níž se definují práva dětí a odpovědnost států za jejich ochranu. Dosud dohodu podepsaly všechny země s výjimkou USA a Somálska.

Úmluva o právech dítěte se vztahuje na všechny osoby mladší 18 let a stanovuje se v ní mj., že děti mají právo na vlastní identitu, domov, školní vzdělávání a zdravotní péči. Za její hlavní principy bývají považována následující čtyři ustanovení:

- **Článek 2** Všechny děti mají stejná práva a jsou si rovny. Nikdo nesmí být podroben diskriminaci.
- **Článek 3** Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí.
- **Článek 6** Všechny děti mají přirozené právo na život a jeho rozvoj: psychický, duševní, duchovní-sociální a morální.
- **Článek 12** Všechny děti mají právo svobodně vyjadřovat své názory ve všech záležitostech, které se jich dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost.

Právo dítěte na vyjádření jeho vlastního názoru znamená, že má dítě právo na ovlivňování věcí, právo na vyjádření svého názoru, právo být vyslechnuto a mít možnost ovlivňovat svůj život, a to jak ve škole a doma, tak i ve svém volném čase.

Vybrané články Úmluvy OSN o právech dítěte

Toto jsou vybrané články z Úmluvy OSN o právech dítěte, seřazené dle témat. Články nejsou řazeny podle důležitosti – všechny jsou stejně důležité.

ČÁST A

Vliv

12. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.
14. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na svobodu myšlení, svědomí a náboženství.

Identita

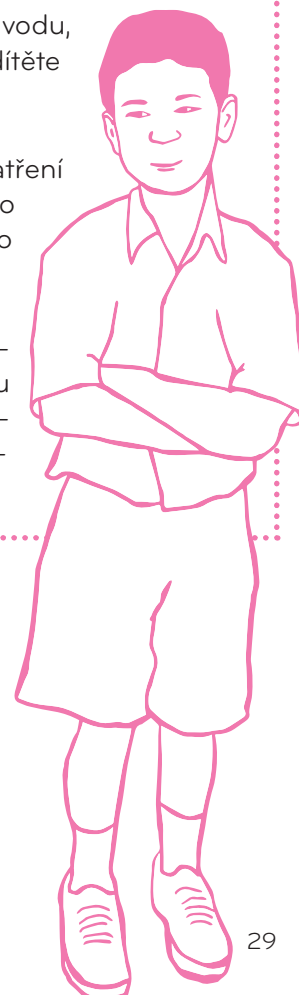
7. Každé dítě je registrováno ihned po narození a má od narození právo na jméno, právo na státní příslušnost a, pokud to je možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči.

Rovné postavení

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují respektovat a zabezpečit práva stanovená touto úmluvou každému dítěti nacházejícímu se pod jejich jurisdikcí bez jakékoli diskriminace podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického nebo sociálního původu, majetku, tělesné nebo duševní nezpůsobilosti, rodu a jiného postavení dítěte nebo jeho rodičů nebo zákonných zástupců.

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, učiní všechna potřebná opatření k tomu, aby dítě bylo chráněno před všemi formami diskriminace nebo trestání, které vyplývají z postavení, činností, vyjádřených názorů nebo přesvědčení jeho rodičů, zákonných zástupců nebo členů rodiny.

30. V těch státech, v nichž existují etnické, náboženské nebo jazykové menšiny nebo osoby domorodého původu, nesmí být dítěti náležejícímu k takové menšině nebo domorodému obyvatelstvu odpíráno právo společně s příslušníky své skupiny užívat vlastní kultury, vyznávat a praktikovat své vlastní náboženství a používat svého vlastního jazyka.

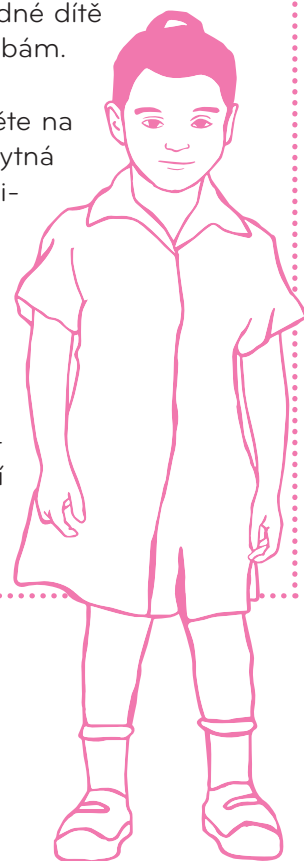

Blaho dětí

3. Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými, nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními, nebo zákonodárnými orgány.
6. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají, že každé dítě má přirozené právo na život. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují v nejvyšší možné míře zachování života a rozvoj dítěte.
22. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí opatření potřebná k zabezpečení toho, aby dítě žádající o přiznání postavení uprchlíka nebo které je v souladu s platným mezinárodním nebo vnitrostátním právem a postupem považováno za uprchlíka, ať už je v doprovodu svých rodičů, jiných osob, anebo bez doprovodu, obdrželo potřebnou ochranu a humanitární pomoc při využívání práv stanovených touto úmluvou a jinými dokumenty v oblasti mezinárodního humanitárního práva lidských práv, jichž jsou uvedené státy smluvními stranami.

Za tímto účelem státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, podporují, budou-li to považovat za potřebné, součinnost v úsilí Spojených národů a jiných příslušných mezivládních organizací nebo nevládních organizací spolupracujících se Spojenými národy k ochraně a pomoci takovému dítěti a k vyhledávání rodičů nebo jiných členů rodiny dítěte-uprchlíka s cílem získat informace k jeho opětovnému spojení s rodinou. Jestliže rodiče nebo jiné členy rodiny nelze nalézt, poskytuje se dítěti stejná ochrana jako každému jinému dítěti z jakéhokoli důvodu trvale nebo přechodně zbavenému své rodiny, jak je stanoveno touto úmluvou.

24. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na dosažení nejvýše dosažitelné úrovně zdravotního stavu a na využívání rehabilitačních a léčebných zařízení. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, usilují o zabezpečení toho, aby žádné dítě nebylo zbaveno svého práva na přístup k takovým zdravotnickým službám.
26. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo každého dítěte na výhody sociálního zabezpečení včetně sociálního pojištění a činí nezbytná opatření k dosažení plného uskutečňování tohoto práva v souladu s vnitrostátním právem.
39. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna nezbytná opatření k podpoře tělesného i duševního zotavení a sociální reintegrace dítěte, které je obětí jakékoli formy zanedbání, využívání za účelem finančního obohacení nebo zneužívání, mučení nebo jiné formy krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání anebo ozbrojeného konfliktu. Zotavení a reintegrace se uskutečňují v místě a prostředí podporujícím zdraví, sebeúctu a důstojnost dítěte.

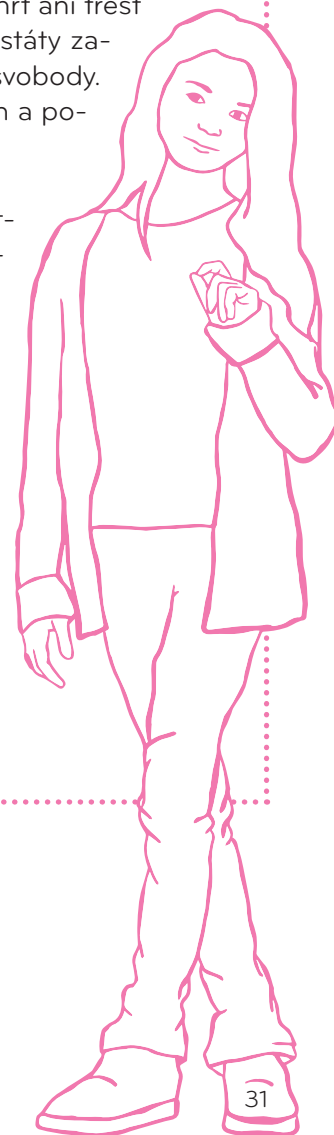

Ochrana

19. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna potřebná zákonodárná, správní, sociální a výchovná opatření k ochraně dětí před jakýmkoli tělesným či duševním násilím, urážením nebo zneužíváním, včetně sexuálního zneužívání, zanedbáváním nebo nedbalým zacházením, trýzněním nebo vykořisťováním během doby, kdy jsou v péči jednoho nebo obou rodičů, zákonných zástupců nebo jakýchkoli osob starajících se o dítě.
32. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na ochranu před hospodářským vykořisťováním a před vykonáváním jakékoli práce, která může být pro něho nebezpečná nebo bránit jeho vzdělávání nebo která by škodila zdraví dítěte nebo jeho tělesnému, duševnímu, duchovnímu, mravnímu nebo sociálnímu rozvoji.
34. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují chránit dítě před všemi formami sexuálního vykořisťování a sexuálního zneužívání.
36. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, chrání dítě před všemi ostatními formami vykořisťování, které jakýmkoli způsobem škodí blahu dítěte.
37. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečí, aby žádné dítě nebylo podrobeno mučení nebo jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Za trestné činy spáchané osobami mladšími 18 let nebude ukládán trest smrti ani trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti propuštění na svobodu. Dále státy zabezpečí, aby žádné dítě nebylo nezákonně nebo svévolně zbaveno svobody. Zatčení, zadržení nebo uvěznění dítěte se provádí v souladu se zákonem a používá se pouze jako krajní opatření a na co nejkratší možnou dobu.
38. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna proveditelná opatření k zabezpečení toho, aby se osoby, které nedosáhly 15 let věku, neúčastnily přímo bojových akcí.

V souladu se svými závazky podle mezinárodního humanitárního práva, které mají vztah k ochraně civilního obyvatelstva za ozbrojených konfliktů, státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, přijímají všechna proveditelná opatření k zabezpečení ochrany dětí postižených konfliktem a péče o ně.

40. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte obviněného, obžalovaného nebo uznaného vinným z porušení trestního práva na takové zacházení, které rozvíjí smysl dítěte pro důstojnost a čest, které znovu posiluje úctu dítěte k lidským právům a základním svobodám jiných a bere ohled na věk dítěte, napomáhá znovuzачlenění dítěte a zapojení dítěte do prospěšného působení ve společnosti.

Rodina

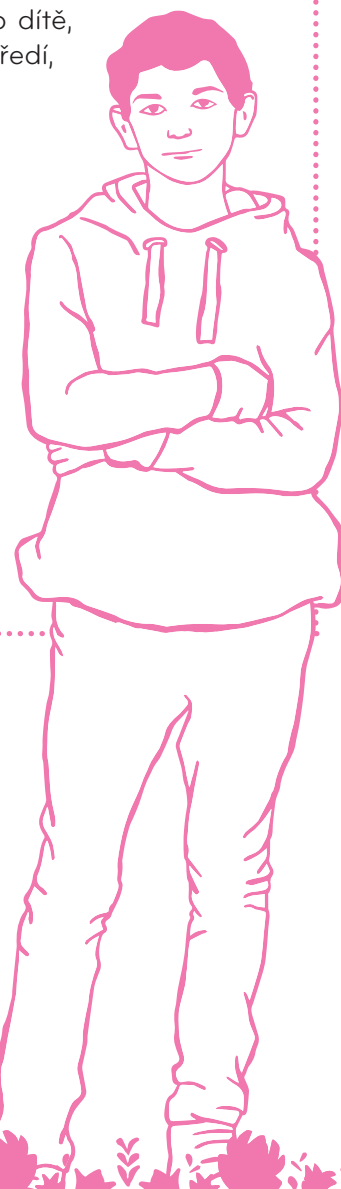
9. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Takové určení může být nezbytným v některém konkrétním případě, například jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte.
10. Za účelem spojení rodiny státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, posuzují žádosti dítěte nebo jeho rodičů o vstup na území státu, který je smluvní stranou úmluvy, nebo o jeho opuštění pozitivním, humánním a urychleným způsobem. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, dále zabezpečí, aby podání takové žádosti nemělo žádné nepříznivé důsledky pro žadatele nebo členy jeho rodiny.
20. Dítě dočasně nebo trvale zbavené svého rodinného prostředí nebo dítě, které ve svém vlastním zájmu nemůže být ponecháno v tomto prostředí, má právo na zvláštní ochranu a pomoc poskytovanou státem.

Vzdělání

28. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na vzdělání a s cílem postupného uskutečňování tohoto práva zavádějí pro všechny děti bezplatné a povinné základní vzdělání.

Volný čas a odpočinek

31. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na odpočinek a volný čas, na účast ve hře a oddechové činnosti odpovídající jeho věku, jakož i na svobodnou účast v kulturním životě a umělecké činnosti.

Část 4

Výukové materiály k filmu *Šádí*

Zanyar Adami, režisér filmu *Šádí*, přišel do Švédska v pěti letech bez rodičů.

„Je pro mne velkou ctí, že mohu nejdůležitější skupině lidí na světě představit příběh, který je podle mne může pohnout k pomoci změnit přístup vůči dětským uprchlíkům bez doprovodu.“

– Zanyar Adami, režisér

Foto: Ragna Jorming

Film pojednává o Šádí, kurdské dívce, která byla samotná poslána do Švédska, o jejím stesku po matce a osobní odvaze při přizpůsobování se novému světu. Doufáme, že film diváky osloví a pomůže jim lépe pochopit, jakými obtížemi musí procházet dítě, je-li odloučeno od rodičů. Cílem otázek ve výukových materiálech je nabídnout žákům možnost obsírné debaty o obsahu filmu.

U tohoto příběhu mají žáci možnost rozšířit své **povědomí o právech dětí**, včetně dětí donucených k útěku. Žáci si rovněž mohou příběh zasadit do širšího kontextu, což jim umožňuje lépe pochopit svět kolem nich a podmínky, v nichž žijí jiní lidé.

TIP!

Než začnete o filmu hovořit se žáky, podívejte se na něj sami. Obsahuje několik silných scén.

Jakým způsobem aktivity souvisí s RVP

Vzdělávací obsahy	
UČIVO	OČEKÁVANÉ VÝSTUPY
Jazyk a jazyková komunikace – Český jazyk a literatura	
Komunikační a slohová výchova <ul style="list-style-type: none"> mluvený projev – zásady dorozumívání, projev připravený na základě poznámek, diskuze písemný projev – vyjádření postoje ke sdělovanému obsahu, vlastní tvořivé psaní 	<ul style="list-style-type: none"> zapojuje se do diskuze, využívá zásad komunikace a pravidel dialogu využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů
Člověk a společnost – Výchova k občanství	
Člověk ve společnosti <ul style="list-style-type: none"> lidská setkání – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti zásady lidského soužití – morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování 	<ul style="list-style-type: none"> zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
Člověk, stát a právo <ul style="list-style-type: none"> lidská práva – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; porušování lidských práv 	<ul style="list-style-type: none"> přiměřeně uplatňuje svá práva a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod
Mezinárodní vztahy, globální svět <ul style="list-style-type: none"> globalizace – významné globální problémy včetně válek a terorismu, možnosti jejich řešení 	<ul style="list-style-type: none"> objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni
Člověk a společnost – Dějepis	
Rozdělený a integrující se svět <ul style="list-style-type: none"> problémy současnosti 	<ul style="list-style-type: none"> prokáže základní orientaci v problémech současného světa
Člověk a příroda – Zeměpis	
Regiony světa <ul style="list-style-type: none"> modelové regiony světa – vybrané modelové přírodní, společenské, politické, hospodářské a environmentální problémy, možnosti jejich řešení 	<ul style="list-style-type: none"> zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich
Společenské a hospodářské prostředí <ul style="list-style-type: none"> globalizační společenské, politické a hospodářské procesy – aktuální společenské, sídelní, politické a hospodářské poměry současného světa regionální společenské, politické a hospodářské útvary – hlavní světová konfliktní ohniska 	<ul style="list-style-type: none"> lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech
Umění a kultura – Výtvarná výchova	
<ul style="list-style-type: none"> komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření – utváření a uplatnění komunikačního obsahu; vysvětlování a obhajoba výsledků tvorby s respektováním záměru autora 	<ul style="list-style-type: none"> užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie

Průřezová témata	
TEMATICKÉ OKRUHY	PŘÍNOS PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU
Osobnostní a sociální výchova	
<ul style="list-style-type: none"> • mezilidské vztahy – empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc • komunikace – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků 	<ul style="list-style-type: none"> • vede k porozumění sobě samému a druhým • vede k uvědomění si hodnoty různých lidí, názorů
Výchova demokratického občana	
<ul style="list-style-type: none"> • občan, občanská společnost a stát – Listina základních práv a svobod; principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce) 	<ul style="list-style-type: none"> • vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod • prohlubuje empatii • vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení • vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	
<ul style="list-style-type: none"> • Evropa a svět nás zajímá – zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; život dětí v jiných zemích • objevujeme Evropu a svět – mezinárodní setkávání 	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy • pomáhá překonávat stereotypy a předsudky • utváří pozitivní postoje k jinakosti a kulturní rozmanitosti
Multikulturní výchova	
<ul style="list-style-type: none"> • kulturní diference – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti • lidské vztahy – empatie, umět se vžít do role druhého • princip sociálního smíru a solidarity – odpovědnost s přispěním každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; otázka lidských práv, základní dokumenty 	<ul style="list-style-type: none"> • učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné • rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských a sociálních skupin
Mediální výchova	
<ul style="list-style-type: none"> • kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů), chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel • interpretace vztahu mediálních sdělení a reality – vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje); identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá 	<ul style="list-style-type: none"> • učí využívat potenciál médií jako zdroje informací • rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení • napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace

Aktivita č. 3

Film Šádí

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Člověk a příroda

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova

Vhodné od 6. ročníku ZŠ

Díky zhlédnutí krátkého filmu mají žáci možnost poznat **příběh kurdské dívky Šádí** (v perštině Šádí znamená radost) a její cesty do Evropy. Ve filmu je použita angličtina, švédština a kurdština. Pro autentičtější prožitek žáků je přeložena pouze kurdština. Důvodem je lepší vcítění se do situace Šádí. Následně mají žáci příležitost diskutovat o situaci dívky, jejích pocitech, životě v Kurdistánu i Švédsku. Diskuzi je možné dále směřovat do obecnější roviny – na situaci lidí, kteří jsou nuceni odejít z vlasti. Aktivitu mohou žáci zakončit napsáním krátkého příběhu.

Cíl aktivity:

- Rozvíjet schopnost interpretovat poselství filmu a uvažovat nad ním ve vztahu ke svým vlastním zkušenostem a analýze okolního světa.
- Rozvíjet schopnost psát různé druhy textů, debatovat a analyzovat otázku lidských práv i to, proč lidé prchají.

Hlavní pojmy: odchod z vlasti, uprchlík, Kurdistán

Pokyny:

1. Nakopírujme pracovní list pro každého žáka či pro malé skupinky. Nechme žáky přečíst text *O Kurdistánu*. Krátce shrňme základní fakta.
2. Podívejme se krátký film *Šádí*.
3. Debatujme nad filmem na základě otázek v pracovním listu. Nejdříve diskutujme v malých skupinkách a poté v rámci celé třídy.
4. Ve zbývajícím čase nebo za domácí úkol nechme žáky napsat krátký příběh na uvedená témata.

TIP!

Některé scény ve filmu mohou svým zpracováním působit rušivě až nevěrohodně. Před samotnou diskuzí k filmu doporučujeme nechat žáky sdílet jejich dojmy a pochybnosti o autentičnosti a věrohodnosti scén. Cílem je nejprve pojmenovat případné negativní pocity ze zpracování filmu, aby následně nebránily práci se samotným příběhem a jeho sdělením.

PRACOVNÍ LIST

O Kurdistánu

Kurdové jsou čtvrtým nejpočetnějším blízkovýchodním etnikem a zároveň největší etnickou skupinou na světě, která nemá vlastní stát. Jejich celosvětová populace bývá odhadována na 25–30 milionů osob. Geografická oblast označovaná jako Kurdistán (tzn. „Země Kurdů“) se rozkládá na území Íránu, Iráku, Sýrie a Turecka. Většina Kurdů žije v Turecku, mnoho jich však najdeme také v Íránu, Iráku, Arménii a Sýrii.

Kurdský nacionalismus a snaha o vytvoření nezávislého kurdského státu existují již od konce 19. století a po celou dobu naráží na tuhý odpor. Kurdové jsou dlouhodobě vystaveni politickým perzekucím, přičemž mnoho kurdských spisovatelů, novinářů a bojovníků za lidská práva je vězněno a popraveno. Civilní obyvatelstvo je nuceno se stěhovat z místa na místo a v minulosti bylo rovněž vystaveno masakrům. Kurdský jazyk a kultura bývají často zakazovány.

Zdroj: www.globalis.se & www.sakerhetspolitik.se

Otázky k diskuzi o filmu Šádí

Nechte žáky debatovat o následujících otázkách, a to jak ve dvojicích a menších skupinách, tak následně v rámci celé třídy:

- Jak na vás film zapůsobil?
- Vryla se vám některá část filmu obzvlášť silně do paměti?
- Snímek se částečně odehrává v Kurdistánu. Co o Kurdistánu víte?
- Jak podle vás vypadal život Šádí a její matky v Kurdistánu?
- Co podle vás vede Šádíinu matku k tomu, že svou dceru pošle do Švédska? Jaké jsou podle vás její naděje?
- Proč je podle vás pro Šádí tak důležitý šátek, který si s sebou nese?
- Co se podle vás Šádí honí hlavou, když dorazí do Švédska, svého nového domova?
- Co podle vás cítí Šádíina matka, která zůstává v Kurdistánu?
- Jaký dopad mají na Šádí její válečné zkušenosti z Kurdistánu poté, co se usadí ve Švédsku?
- Čeho se podle vás Šádí nejvíce bojí a o čem si myslíte, že sní do budoucna?
- Představte si, že Šádí zítra přijde do vaší třídy. Co můžete vy a vaši spolužáci udělat proto, aby se cítila vítaná a v bezpečí?

DO HLOUBKY

Nechme žáky pracovat samostatně, nebo v malých skupinách. Požádejme je, ať se zamyslí nad níže uvedenými otázkami. Shromážděné odpovědi proberme krátce s celou skupinou.

- Jaké důvody podle vás vedou lidi k odchodu z vlasti?
- Proč si myslíte, že je důležité dozvědět se více o tom, jak mladí lidé přicházejí do jiných zemí?

Práci můžeme zakončit tím, že žákům umožníme hlouběji pracovat s jejich pocity z filmu. Nechme je napsat krátký příběh (1 až 2 stránky) na jedno z následujících témat:

- Šádíin první školní den ve Švédsku
- Na co myslí a co cítí den předtím? Co se stane během prvního školního dne? Jak ji přijme třída?
- Být novým člověkem
Jaký je to asi pocit přijet do nové třídy/města/země a být novým člověkem, který nikoho nezná?
- Vaše rodina a přátelé
Popište je. Proč jsou pro vás důležití? Co pro vás znamenají?

Aktivita č. 4

Máme co nabídnout?

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Výtvarná výchova

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova

Vhodné od 6. ročníku ZŠ

Jednou z částí naší kampaně zaměřené na změnu postojů je i **rozvíjení představivosti, empatie a vyjadřovacích schopností mladých lidí**. Aby byli slyšet, musí být schopni sdělit svůj příběh. Chceme-li jim pomoci podělit se o jejich příběhy, musíme jim jako dospělí klást otázky, jež jim pomohou nalézt vlastní hlas. Aktivita může proběhnout v rámci vyučovací hodiny či za domácí úkol. Ideální je zařazení této aktivity po zhlédnutí filmu *Šádí* či přečtení komiksu *Jednou se zase setkáme, Sanam*.

Cíl aktivity:

- Rozvíjet jazykové schopnosti a chápat svět kolem sebe.
- Rozvíjet schopnost formulovat vlastní názory a myšlenky prostřednictvím příběhů.
- Zlepšit schopnost komunikovat prostřednictvím obrázků a vyjadřovat myšlenky.

Hlavní pojmy: začlenění do společnosti, cizinci, obyvatelé ČR

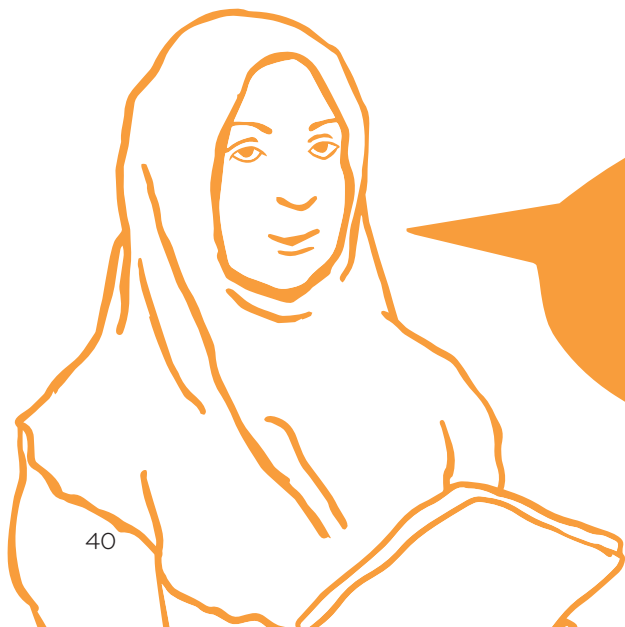
Pokyny:

1. Řekněme žákům, že mají napsat či formou komiksu nakreslit vlastní příběh či úvahový text na téma:

Máme co nabídnout?

Co můžeme jako obyvatelé ČR udělat pro to, aby se lidé, kteří k nám přicházejí z jiných kultur, cítili vítáni a začlenili se do naší společnosti?

2. Požádejme žáky, ať slovy či obrázky vyjádří, co mohou pro nově příchozí udělat.

TIP!

V části 6 „Být novým člověkem“ naleznete několik aktivit, v nichž mají žáci možnost důkladně se zabývat otázkami integrace a také tím, jaké je to být někde nový.

Část 5

Odraz sama sebe v druhých
– o normách, identitě a předsudcích

*„Neměl jsem možnost ovlivnit to, jak mne vidí ostatní.
Kdykoli by se jim zachtělo, mohli mě zbavit pocitu,
že k nim patřím. Rozhodnout, že nejsem jedním z nich.
A proti tomuto nechtěnému pocitu odcizení jsem bojoval.“*

– Soran Ismail, Radio Sweden, Sommar i P1, 2012

Tato část metodiky se zabývá **normami, identitou a předsudky**. Žáci by si při aktivitách měli **uvědomit své postoje a případné předsudky** i to, jaký vliv mají na své činy. V neposlední řadě se budou zabývat tím, jak společně dosáhnout změny.

Žáci budou pracovat na aktivitách, v nichž se zamýšlejí nad utkvělými představami, které si, ať vědomě, či nevědomě, s sebou neseme. Tyto aktivity upozorňují na otázky týkající se identity skupiny a jednotlivce i toho, jak společně fungují jednotlivci a společnost. Vycházejí přitom z předpokladu, že každý z nás ostatní „škatulkuje“ do kategorií, které vedou jak k začlenění, tak k vyloučení. Cílem je naučit se, jak přistupovat k vlastním hodnotám a předsudkům.

Jakým způsobem aktivity souvisí s RVP

Vzdělávací obsahy	
UČIVO	OČEKÁVANÉ VÝSTUPY
Jazyk a jazyková komunikace – Český jazyk a literatura	
Literární výchova <ul style="list-style-type: none"> • volná reprodukce přečteného textu, záznam a reprodukce hlavních myšlenek, interpretace literárního textu, vytváření vlastních textů 	<ul style="list-style-type: none"> • uceleně reprodukuje přečtený text, vlastními slovy interpretuje smysl díla • formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby
Komunikační a slohová výchova <ul style="list-style-type: none"> • mluvený projev – zásady dorozumívání, projev připravený na základě poznámek, diskuze 	<ul style="list-style-type: none"> • zapojuje se do diskuze, využívá zásad komunikace a pravidel dialogu
Člověk a společnost – Výchova k občanství	
Člověk ve společnosti <ul style="list-style-type: none"> • lidská setkání – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi • objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
Člověk jako jedinec <ul style="list-style-type: none"> • podobnost a odlišnost lidí – projevy chování, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání; osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti • vnitřní svět člověka – vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí 	<ul style="list-style-type: none"> • posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek

Průřezová témata	
TEMATICKÉ OKRUHY	PŘÍNOS PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU
Osobnostní a sociální výchova	
<ul style="list-style-type: none"> • poznávání lidí – rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech • mezilidské vztahy – empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> • vede k porozumění sobě samému a druhým • vede k uvědomění si hodnoty různých lidí, názorů
Výchova demokratického občana	
<ul style="list-style-type: none"> • občan, občanská společnost a stát – principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce) 	<ul style="list-style-type: none"> • prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování • vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	
<ul style="list-style-type: none"> • Evropa a svět nás zajímá – zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; život dětí v jiných zemích • objevujeme Evropu a svět – mezinárodní setkávání 	<ul style="list-style-type: none"> • pomáhá překonávat stereotypy a předsudky • utváří pozitivní postoje k jinakosti a kulturní rozmanitosti
Multikulturní výchova	
<ul style="list-style-type: none"> • kulturní diference – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti • lidské vztahy – předsudky a vžité stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích • etnický původ – rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa 	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých • učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné • rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských a sociálních skupin
Mediální výchova	
<ul style="list-style-type: none"> • kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných • interpretace vztahu mediálních sdělení a reality – hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení reality od médií zobrazovaných stereotypů jako reprezentace reality) 	<ul style="list-style-type: none"> • učí využívat potenciál médií jako zdroje informací • rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení • rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení

Aktivita č. 5

Předsudky, identita, normy, moc a jejich vzájemný vztah

Časová dotace: 1/2 vyučovací hodiny

Vzdělávací oblasti: Člověk a společnost

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova

Vhodné od 6. ročníku ZŠ

Normy a předem dané představy o tom, jak máme jednat, žáky ovlivňují v jejich každodenním životě. Děti a mladí lidé si velmi dobře uvědomují, **co je považováno za normální, a co ne**. Chceme-li zapadnout a být považováni za „normální“, může to někdy trvat dlouho a být náročné. Jako učitelé máte jedinečnou možnost žáky na tyto normy upozornit, zpochybnit je a kriticky je zkoumat.

Cíl aktivity:

- Zamyslet se nad tím, co považujeme za normální a jaké normy existují v našem okolí.
- Pracovat s textem samostatně i společně s ostatními.

Hlavní pojmy: normy, předsudky, identita

Pokyny:

1. Nakopírujme pracovní list pro každého žáka či pro malé skupinky. Nechme žáky přečíst text v rámečku nebo ho celé třídě přečteme nahlas.
2. Nechme žáky pracovat samostatně nebo v malých skupinkách. Požádejme je, ať se zamyslí nad otázkami pod textem v pracovním listu. Odpovědi si mohou promyslet či napsat na papír.
3. Diskutujme o odpovědích na otázky z pracovního listu.

PRACOVNÍ LIST

Předsudky, identita, normy, moc a jejich vzájemný vztah

Existuje mnoho faktorů ovlivňujících to, čím jsme – tedy naši identitu. Mohou to být naši přátelé, místo, kde jsme vyrůstli a kde žijeme či trávíme volný čas. Může zde rovněž existovat souvislost s očekáváními, jež klademe na sebe sama a na ostatní.

Stejná očekávání lidí mají často souvislost s normami. To znamená, že se různí lidé domnívají, že se „normální“ člověk má chovat jistým způsobem. Ti, kdo tuto normu naplňují, často rozhodují o tom, co bude napříště považováno za „normální“ a co naopak za zvláštní či divné. Každý z nás se s těmito normami musí nějakým způsobem vyrovnávat a formování našich identit je jimi v různé míře ovlivněno.

Tato očekávání a normy jsou často pozitivní. Příkladem může být očekávání, že na sebe máme být vzájemně hodní. Někdy nás však omezují a vedou k odsuzování. Můžeme například od člověka z určité země očekávat, že se bude chovat určitým způsobem, a tento způsob chování můžeme dokonce považovat za „zvláštní“ či „špatný“.

K přemýšlení

Co je hlavním sdělením textu?

Co považujeme za normální?

Jaké normy existují

- v naší škole?
- v naší třídě?
- v naší společnosti?

Jak spolu souvisejí předsudky a normy?

Aktivita č. 6

„Můj etnický původ vždy nad vším převážil“

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny

Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova

Vhodné od 6. ročníku ZŠ

Text pochází z pořadu herce Sorana Ismaila uvedeného v roce 2012 ve švédském rozhlasu v rámci programu Sommar i P1. V tomto programu Soran vysvětluje, že v očích ostatních byl vždy především imigrantem a že jeho **etnická příslušnost bývá spojována s jeho chováním**.

Cíl aktivity:

- Pochopit a interpretovat sdělení textu, formulovat myšlenky a názory o textu. Dokázat je následně zařadit do širšího společenského kontextu.
- Zkoumat jiné úhly pohledu a zvyšovat porozumění identitě jiných lidí.

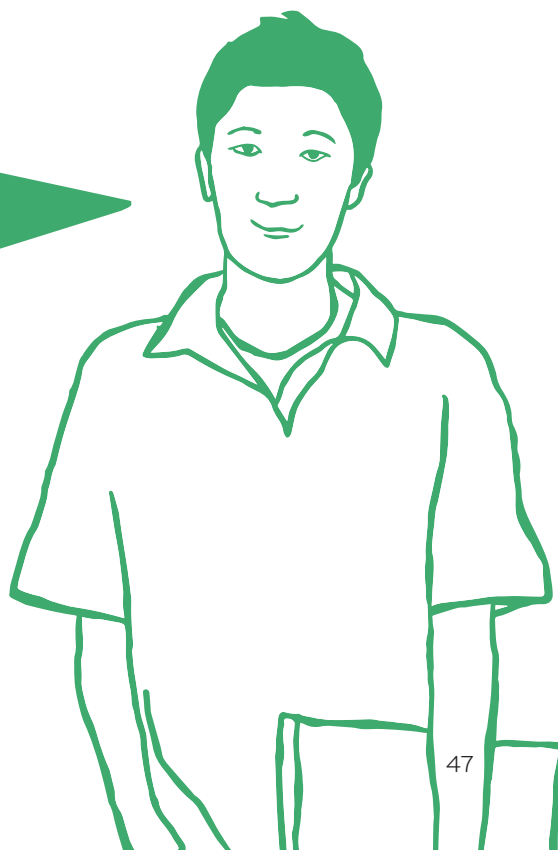
Hlavní pojmy: předsudek, identita, etnický původ

Pokyny:

1. Nakopírujme pracovní list pro každého žáka či do malých skupinek. Nechme žáky přečíst úryvek z pořadu Sorana Ismaila nebo ho přečteme celé třídě nahlas.
2. Diskutujme nad otázkami z pracovního listu.

TIP!

Před zahájením aktivity můžete nechat žáky krátce uvažovat nad jejich vlastní identitou. Žáci se mohou nejprve s pomocí otázky „Kdo jsem?“ jednotlivě zamyslet nad tím, co je součástí jejich identity. Následně se zeptejte celé třídy: „Co máme společného? Do jakých skupin patříme? Je nějaký rozdíl v tom, jak vidíme sami sebe a jak nás vidí ostatní?“ Odpovědi prodiskutujte.

PRACOVNÍ LIST

Program Sorana Ismaila

„Vyrůstal jsem v malém okrese Knivsta, který se nachází mezi Uppsalou a Stockholmem. Bydlí v něm především střední třída a bytových domů byste zde mnoho nenašli. Skoro všude tam jsou jenom rodinné domy. Imigrantských rodin tam žije jen pár. O patnáct kilometrů dále se nachází okres Marsta – jde o chudší místo, s větším množstvím činžáků i imigrantů.

Přestože jsme se s kamarády takových akcí přímo neúčastnili, nebylo nic nezvyklého stát se svědkem bitek mezi obyvateli Marsty a Knivsty. Soupeřily mezi sebou různé party. Nebo, jak to nazývala většina mých přátel: Švédové proti imigrantům. Nebo Švédové vs. „blattarna“. Vzpomínám, že to pro mě nebylo nic jednoduchého. Bydlel jsem v Knivstě a čistě z loajality jsem lidi z Marsty nenáviděl stejně jako mí přátelé. Zároveň jsem však sám byl imigrant – „blatte“, „svartskalle“.

Za jiných okolností by na mě klidně mohli volat stejně. Bylo to smutné, ale ze všeho nejvíc mi to bylo nepříjemné. Měl bych se tomu postavit? Ale pokud bych to udělal, byl bych tím, kdo dělá dusno, a když tohle člověk dělá často, už se s ním pak nikdo nechce kamarádit. Čas od času jsem ale něco řekl. Nikdy ne moc nahlas ani zle, spíše opatrně a plaše: „Ale vždyť já jsem taky imigrant!“ A odpověď byla pokaždé stejná: „Tebe jsme tím nemysleli, ty nejsi jako oni, ty jsi Švéd.“ Jako kdyby tím říkali: „Sorane, ty jen těžko někoho znásilníš, tak s námi samozřejmě můžeš být v partě.“

Vzpomínám si na ten pocit rozpolcenosti. Na jednu stranu mě zahrnuli do svého „švédství“, což mi dělalo radost, ale zároveň pro ně platily jiné podmínky, než pro mě z čehož jsem byl smutný. Nazývali mě Švédem, protože mě znali a věděli, že se chovám slušně. Zatímco oni byli Švédi protože... no prostě proto. Bez ohledu na to, jak se chovají, zatímco moje „švédskost“ na mém chování ZÁVISELA.

Moje úžasná producentka Helena Sandklef vypadá jako živoucí reklama na Švédskou demokratickou stranu. Může třeba nabýt názoru, že Vánoce jsou moc komerční a přestat je slavit. Může se rozhodnout, že nebude jíst nakládané rybičky, protože jsou hnusné. Může přestat slavit Velikonoce i slunovrat, a přece by si nikdo nikdy nedovolil být jen pomyslet, že by nebyla Švédka, protože se na ni stačí jen podívat a hned je jasné, že je. Se mnou je to jiné. Musím neustále dokazovat, že jsem Švéd, což znamená, že pro mě neplatí stejné podmínky. Pokud budu bez práce, tak jen využívám systém. Pokud práci mám, tak jsem ji někomu vzal. Takže mám pocit, že se prostě očekává, že budu jenom zaskakovat za ostatní, kde je třeba, a nic víc.“

Pořad Sorana Ismaila dále pokračoval

„Už v době bojů Knivsty proti Marstě jsem pochopil, že moje „švédskost“ je svázána s mým chováním. Brzo mi došlo, že o ni také můžu přijít, pokud se nebudu správně chovat nebo pokud mne někdo špatně pochopí. Jakákoli maličkost v mém chování ze mne může udělat ne-Švéda. Imigranta. To ve mně posilovalo pocit nejistoty.

Snažil jsem se, aby mě nikdy nikdo nemohl považovat za nafoukaného či nepřívětivého. Nikdy jsem se nechoval hlučně anebo nepřístojně ve vlaku či autobuse, přestože je to u dospívajících normální. To všechno proto, že jsem dobře věděl, že zatímco na mé kamarády by se při naprosto stejném chování hledělo jako „na ty otravné pubertáky“, já bych byl „ten otravný imigrant“.

Byl jsem víc imigrantem než klukem a byl jsem také víc imigrantem než někým z Knivsty, byl jsem víc imigrantem než teenagerem. Byl jsem imigrantem víc než čímkoli jiným. Můj etnický původ vždy převážil nad vším ostatním, takže jsem se chtěl vždycky chovat slušně. Dobrý imigrant, chytrý imigrant. „Sedni“, „lehni“, „dej pac“ – to jsem znal dobře. Nikdy to ale nestačilo a nikdy jsem se nemohl uvolnit. Protože jsem nedokázal ovlivnit to, jak se na mne dívají ostatní. Kdykoli mi mohli prostě sebrat, co mi patřilo. Rozhodnout, že nejsem jedním z nich. A proti tomuto nechtěnému odcizení jsem bojoval.“

Zdroj: Radio Sweden, 2012

Otázky k diskuzi:

- O čem pojednává text?
- Co vede Sorana k tomu, že cítí nutnost dokazovat, že je Švéd? Myslíte, že se mohou i jiní lidé cítit stejně jako Soran?
- Soran říká, že v očích ostatních jeho „švédskost“ závisí na tom, jak se chová. Můžete uvést příklad, co tím myslí? Proč tomu tak je? Jak to můžeme změnit?
- Co má Soran na mysli, když říká, že je v očích ostatních především imigrantem? Můžete uvést příklady jiných lidí, kteří představují jiné skupiny uvnitř společnosti?
- Zažili jste někdy, že si lidé utvářejí názor na vás na základě skupiny, do níž patříte, a nikoli podle toho, jací jste lidé?

DO HLOUBKY

- Které skupiny mají podle vás ve společnosti výhodu?
- K jaké skupině je výhodné patřit ve škole?

Doplňující otázky: Kdo rozhoduje o přiznání výhod? Co můžeme udělat proto, aby získalo ve společnosti a ve škole výhody více lidí?

Snažme se držet východiska, že hovoříme o těch, kdo mají nějakou výhodu, a nikoli o těch, kdo ji nemají. Můžeme zde využít sedm důvodů diskriminace (viz níže) a zeptat se žáků, zda znají příklady skupin, které mají největší šanci získat ve společnosti a ve škole výhodu.

Sedm důvodů diskriminace

Přímou diskriminací se rozumí takové jednání (a to včetně opomenutí), kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází, zacházelo nebo by se mohlo zacházet s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu:

rasy,

etnického původu,

národnosti,

pohlaví,

sexuální orientace,

věku,

zdravotního postižení,

náboženského vyznání, víry či světového názoru.

TIP!

Pro doplnění či jako domácí úkol můžete nechat žáky přemýšlet o následujících otázkách:

- Znáte nějakou známou osobnost (ze sportu, umění apod.), která se již narodila v hostitelské zemi rodičům původně imigrantům? Čeho si na ní vážíte, co na ní obdivujete apod.?

Aktivita č. 7

Prst na tepu doby

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova

Vhodné od 6. ročníku ZŠ

V rámci této aktivity žáci hodnotí média. Jejich úkolem je uvažovat o tom, jak **média ovlivňují náš pohled na svět i nás samotné tím, že vytvářejí a reprodukují normy, moc a názory většiny.**

Mnoho mladých lidí je zkušenými konzumenty médií. Je proto důležité **pracovat s médii a kritikou zdrojů** a rozvinout tak úvahu o tom, které světonázory jsou médií předávány a jaký na nás mají dopad. Při zahájení debaty o škatulkování, stereotypech a předsudcích lze upozornit na ty, kterým se média věnují, a to, jakým způsobem jsou v nich zpodobňováni.

Hlavní pojmy: kritika zdrojů, mediální obraz, pokrytí světových zpráv v médiích, předsudky, stereotypy

Cíl aktivity:

- Představit jak svůj vlastní, tak i mediální pohled na svět.
- Zamyslet se nad tím, odkud získáváme informace o světě a jak tyto informace a poznatky formují náš pohled na svět.
- Rozvíjet dovednosti v oblasti hledání informací z různých zdrojů i jejich kritické analýzy.
- Dokázat hovořit a uvažovat o důvěryhodnosti a relevanci informací a zdrojů.

Pokyny:

Vyberme různé druhy novin, časopisů a bulvárních tiskovin, které si žáci mohou přečíst. Můžeme rovněž analyzovat články ze zpravodajských serverů.

Je možné začít otázkou: „Co myslíte, že formuje náš pohled na svět?“

1. Rozdělme žáky do skupin. Každé skupině dejme jedny noviny nebo časopis.
2. Každá skupina si vybere jeden článek, který pojednává o migrantech, uprchlících či cizincích. Členové skupiny si článek přečtou a ve skupině ho prodiskutují.
3. Každá ze skupin ať následně sdělí, odkud jejich příspěvek pochází (název časopisu, novin), a krátce o článku poreferuje.
4. Poté společně diskutujme nad otázkami z pracovního listu.

TIP!

Prst na tepu doby je možné použít jako úvodní aktivitu k jiným aktivitám z metodiky. Doporučujeme ji zařadit na úvod aktivity Útěk do Peacestánu.

PRACOVNÍ LIST

Otázky k diskuzi:

- Jaký je mediální obraz migrantů / uprchlíků / cizinců?
- Jak se informace liší s ohledem na zdroj? Mají samotní aktéři nějaký prostor, mohou mluvit za sebe?
- Jakým způsobem ovlivňují média náš pohled na svět?
- Jak mohou média posílit naše předsudky o uprchlících / migrantech / cizincích?
- Jak média přispívají k potírání předsudků?

DO HLOUBKY

Nechme žáky hledat informace o tom:

- co je považováno za zprávu
- jak zprávy vznikají
- kdo rozhoduje o tom, co zpráva je a co není

Část 6

Být novým člověkem
– o *integraci zajišťující bezpečnou
a rovnoprávnou školu*

„Nechci, aby se ostatní jen smířili s tím,
že jsem tu. Chci se začlenit.“

– Žák osmého ročníku

Z komiksu *Jednou se zase setkáme*, Sanam

Přechod do nového prostředí může být náročný, ať už jde o novou třídu, nový fotbalový tým, nebo novou zemi. Máme-li se v nové situaci cítit bezpečně, potřebujeme, aby nás ostatní **přijali a začlenili**. Jen to je opravdová integrace! **Integrace je pro každého těžká**. Zavřené dveře se otevírají jen těžko, a proto potřebujeme ty, kdo je umí otevírat. My všichni musíme otevírat dveře.

Aby žáci lépe pochopili pojem integrace i její opak – segregaci – a dokázali si k nim vytvořit vztah, můžeme začít debatu o této problematice na úrovni jednotlivce a třídy a teprve poté se přesunout do celospolečenské roviny.

V této části naleznete aktivity, které můžete využít při práci s otázkami, jako například: „Jaké je to být někde nový? Co může každý z nás udělat, aby se všichni žáci cítili příjemně a byli součástí kolektivu?“ Úvahy a myšlenky žáků lze použít v rámci školní prevence před ponižováním a diskriminací.

Jakým způsobem aktivity souvisí s RVP

Vzdělávací obsahy	
UČIVO	OČEKÁVANÉ VÝSTUPY
Jazyk a jazyková komunikace – Český jazyk a literatura	
Literární výchova <ul style="list-style-type: none"> • tvořivé činnosti s literárním textem – vytváření vlastních textů 	<ul style="list-style-type: none"> • tvoří vlastní literární text
Komunikační a slohová výchova <ul style="list-style-type: none"> • mluvený projev – zásady dorozumívání, projev připravený na základě poznámek, diskuze 	<ul style="list-style-type: none"> • zapojuje se do diskuze, využívá zásad komunikace a pravidel dialogu
Člověk a společnost – Výchova k občanství	
Člověk ve společnosti <ul style="list-style-type: none"> • naše škola – život ve škole, práva a povinnosti žáků, společná pravidla a normy 	<ul style="list-style-type: none"> • zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, • objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
Člověk jako jedinec <ul style="list-style-type: none"> • vnitřní svět člověka – vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí 	<ul style="list-style-type: none"> • objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života
Člověk a jeho svět	
Lidé kolem nás <ul style="list-style-type: none"> • soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, principy demokracie • právo a spravedlnost – základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy 	<ul style="list-style-type: none"> • vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě) • rozpozná ve svém okolí jednání a chování, které se už tolerovat nemůže a které porušuje základní lidská práva nebo demokratické principy

Průřezová témata	
TEMATICKÉ OKRUHY	PŘÍNOS PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU
Osobnostní a sociální výchova	
<ul style="list-style-type: none"> • poznávání lidí – rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech • mezilidské vztahy – empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> • vede k porozumění sobě samému a druhým • vede k uvědomění si hodnoty různých lidí, názorů
Výchova demokratického občana	
<ul style="list-style-type: none"> • občan, občanská společnost a stát – principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce) 	<ul style="list-style-type: none"> • prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování • vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
Multikulturní výchova	
<ul style="list-style-type: none"> • kulturní diference – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; respektování zvláštností různých etnik • lidské vztahy – předsudky a vžitá stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích 	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých • učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné

Aktivita č. 8

Začněte dělat věci jinak a vytrvejte v tom

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblasti: Člověk a společnost, Člověk a jeho svět

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova

Vhodné od 5. ročníku ZŠ

Tato aktivita nabízí žákům příležitost slovy formulovat to, **co sami skutečně dělají a co by mohli udělat pro vytvoření přívětivější atmosféry ve třídě i škole**. Doporučujeme, aby aktivitu vedl pedagog, který třídu dobře zná. V jejím průběhu se mohou objevit skryté problémy třídy, s nimiž je potřeba dále pracovat.

Cíl aktivity:

- Slovně vyjádřit, jak je možné ovlivnit běžnou atmosféru školy a pocit bezpečí ve třídě.
- Zamyslet se nad tím, co je možné udělat pro vybudování pozitivní atmosféry a inkluzivní školy.

Hlavní pojmy: vyloučení, začlenění, bezpečná škola

	Já	My
Začít dělat		
Pokračovat		
Dělat jinak		

Pokyny:

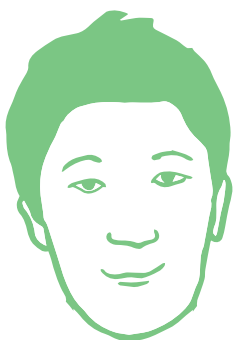
1. Rozdělme třídu do menších skupin.
2. Nechme žáky asi 10 minut pracovat ve skupinách. Jejich úkolem je debatovat a sepsat, co mohou udělat pro to, aby se více lidí ve třídě cítilo vyloučeně a nevídaně. Na tabuli shrňme zjištění celé třídy. Jako učitelé můžeme žákům pokládat řečnické otázky typu: „Takoví přece být nechceme, že ne?“
3. Namalujme tabulku a nadepišme její řádky: „Začít dělat“, „Pokračovat“ a „Dělat jinak“. Řekněme žákům, ať nejprve každý napíše, co může začít dělat jinak nebo v čem může pokračovat, aby se každý ve třídě cítil vítanou součástí kolektivu.
4. Poté žáky nechme opět pracovat ve skupinách. Řekněme jim, ať diskutují o tom, co by mohli začít dělat pro to, aby se každý ve třídě (nebo ve škole) cítil vítaný a začleněný? Pokračujme s nápady žáků a pišme je do sloupců „Začít dělat“, „Pokračovat“ a „Dělat jinak“ na tabuli.
5. Na závěr nechme žákům prostor na zpětnou vazbu. V průběhu aktivity se mohou projevit skryté problémy třídy, resp. jednotlivých žáků. Doporučujeme nenechávat vyvstalé otázky otevřené.

DO HLOUBKY

Můžeme žáky požádat, aby své myšlenky dále rozvinuli. Můžeme například klást doplňující dotazy (podle toho, s čím žáci přijdou):

- Co znamená respektovat názory druhých? Jak to děláte? Kdy to může být těžké?
- Musí každý každého každý den pozdravit? Proč je důležité se vzájemně zdravit?
- Co znamená vzájemně si pomáhat? Co pro to můžeme udělat?

Následně se můžeme dohodnout na oblasti, v níž všichni můžeme dělat více.

TIP!

Představte si, jaké by to bylo, kdyby... žáci vzali svou tabulku a ukázali ji vedení školy, popř. ve školním parlamentu. Společně lze vytvořit akční plán a nalézt konkrétní nástroje přispívající k bezpečné škole, kde je se všemi zacházeno stejně. A proč ji třeba nepoužít na začátku školního roku nebo při vítání nových žáků na druhém stupni? Aktivitu můžete rovněž využít při sestavování pravidel třídy / třídního desatera apod.

TIP!

Zkuste si tuto aktivitu udělat s kolegy na poradě pedagogického sboru a porovnejte výsledky s tím, co napsali žáci.

Aktivita č. 9

Nový ve škole

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblasti: Člověk a společnost, Člověk a jeho svět

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Multikulturní výchova

Vhodné od 5. ročníku ZŠ

Aktivitu lze dělat v hodině nebo jako domácí úkol, který žáci následně odevzdají. Aktivitu proberte s celou třídou.

Cíl aktivity:

- Zkusit si, jaké je to být někde nový.
- Zamyslet se nad rozhodujícími faktory, díky nimž se lidé cítí vítáni a přijímáni.

Hlavní pojmy: být nový, pocit bezpečí

Pokyny:

1. Dejme každému žákovi papír a tužku.
2. Řekněme žákům, ať si zkusí představit, že se přestěhovali do jiného města a začínají chodit do nové školy. Je ráno, první školní den v nové škole. Jejich úkolem je zamyslet se a odpovědět na několik otázek.
3. Přečtěme první otázku a dejme žákům několik minut na přemýšlení a zapsání svých úvah. Pokračujme podobným způsobem i s ostatními otázkami.

Otázky:

- Jdete do školy, jak se cítíte?
- Vcházíte do nové třídy a sedáte si – jak by se vám líbilo, aby vás spolužáci přivítali?
- Co byste chtěli, aby se stalo o první přestávce?
- Jak byste si přáli, aby se k vám ostatní chovali na obědě?
- Je po vyučování a míříte do šatny – co chcete, aby vaši spolužáci řekli a udělali?

Shrnutí s celou třídou

Shrňme myšlenky žáků o tom, co by chtěli, aby udělali jejich noví spolužáci, aby se ve výše uvedených situacích cítili vítáni a v bezpečí.

- Kterou z těchto myšlenek lze v různých situacích použít? Například o přestávce, ve třídě, v jídelně.
- Každý z nás je za různých okolností někde nový. Dokážete přijít se stejnými či podobnými myšlenkami jako v předchozí aktivitě i pro situace mimo školu?

Představme si, jak by bylo příjemné, kdyby... se většina obyvatelstva snažila přivítat a začlenit příslušníky menšin nebo lidi, kteří jsou v České republice / ve městě / ve třídě či na pracovišti noví. To je opravdová integrace!

„Nechci, aby ostatní jen přijali to, že jsem tu, jako fakt. Chci se začlenit.“ Žák osmého ročníku.

Proberte tuto větu se svými žáky.

Aktivita č. 10

Útěk do Peacestánu

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny (ideálně v jednom bloku) + domácí úkol (volitelně)

Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Člověk a jeho svět

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova

Vhodné od 5. ročníku ZŠ

Jaké nároky můžeme klást na někoho, kdo právě poprvé přijel do České republiky? Jaká je česká kultura opravdu? V tomto cvičení si zcela **obrátime úhel pohledu**. Žáci budou moci uvažovat o tom, co je vlastně integrace a kdo stanovuje její podmínky.

Doporučujeme před vlastní aktivitou udělat motivační úvod např. nad aktualitou ze světa vztahující se k odchodu z vlasti, situaci uprchlíků apod. Postačí krátký novinový článek, nad nímž budeme krátce diskutovat. Co o dané situaci vědí? Co si o ní myslí? Jako motivační úvod můžeme rovněž využít aktivitu č. 7 Prst na tepu doby.

V průběhu aktivity mohou vyvstávat mnohé otázky týkající se např. skutečné situace uprchlíků u nás či ve světě, vzdělávání menšin v ČR, právo menšin na vzdělávání ve vlastním jazyce, volební právo Čechů žijících v zahraničí apod. Slovníček základních pojmů k tématu a statistická tabulka počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR tvoří přílohy této metodiky. Jako zdroj informací vám mohou rovněž posloužit odkazy na organizace, webové stránky apod. na konci této příručky.

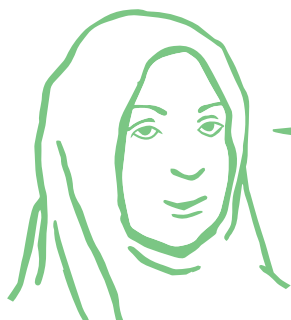
Cíl aktivity:

- Uvažovat o tom, jaké nároky klade česká společnost na lidi přicházející z jiných kultur.
- Získat jiný úhel pohledu na debatu kolem integrace.
- Vžít se do situace jiných lidí.

Hlavní pojmy: česká kultura, jiná kultura, odchod z vlasti, integrace

Pokyny:

1. Zkopírujme pro každého žáka otázky uvedené pod titulkem „Milí Češi!“. Žáky rozdělme do skupin po třech či čtyřech.
2. Rozdejme otázky a přečtěme vysvětlující text. Nechme žáky s otázkami pracovat přibližně jednu hodinu. Podněcujme žáky, ať jdou do hloubky. Žáci zastupují celou společnost – nejen svou vrstevnickou skupinu, ale třeba i staré lidi. Druhou hodinu věnujme shrnutí odpovědí a diskuzi.
3. Poté, co skupiny zodpoví otázky, můžeme odpovědi probrat s celou třídou. Vyvolejme debatu o tom, zda je smysluplné mít na lidi, kteří odněkud uprchli, takovéto nároky a očekávání. Jak by mohli obyvatelé Peacestánu usnadnit Čechům jejich situaci po příchodu do země? Jakou míru odpovědnosti nesou obyvatelé Peacestánu při integraci Čechů? Nebo leží břemeno integrace výhradně na bedrech nově příchozích?

TIP!

Ve zbývajícím čase či za domácí úkol můžete nechat žáky napsat úryvek z deníku, který si píše Čech v Peacestánu.

PRACOVNÍ LIST

Vysvětlující scénář k otázkám

Píše se rok 2030 a v České republice došlo k jaderné havárii. Země bude po příštích 200 let neobyvatelná. Deset miliónů Čechů okamžitě prchá do zahraničí. Jen jedna země světa projevuje ochotu přijmout uprchlíky z České republiky. Je to Peacestán, asijská země se 300 milióny obyvatel.

Peacestánská kultura se od té české značně liší. Některé chování považované v Česku za zdvořilé je zde nezdvořilé a naopak. Úroveň vzdělanosti je poměrně vysoká a v zemi jsou volná pracovní místa počínaje IT sektorem až po zemědělství.

Češi se brzy vydávají na cestu do nové vlasti. V Peacestánu však dojde k protestům veřejnosti, která je toho názoru, že by Čechům neměl být povolen vstup do země. Aby bylo možno uklidnit veřejné mínění, sestavila peacestánská vláda otázky, na něž chce znát odpovědi dříve, než Čechy přijme.

Byli jste vybráni jako zástupci českého obyvatelstva, kteří mají odpovědět na dotazy kladené vládou. Debatujte ve skupinách a napište odpovědi. Nezapomeňte, že vaše odpovědi rozhodují o tom, zda budou moci Češi včas odejít ze země.

Otázky peacestánské vlády

Milí Češi,

vzedmula se vlna debat o tom, zda byste měli či neměli mít možnost usadit se v Peacestánu. Chtěli bychom proto o vás vědět následující:

1. Zaznamenali jsme, že v České republice existuje mnoho různých kultur a způsobů života. Chtěli bychom proto, abyste nám ve třech bodech vysvětlili, jaká je vlastně česká kultura?
2. Chcete si uchovat právo na vlastní kulturu a praktikovat ji i po příjezdu k nám? Svůj názor zdůvodněte.
3. Chcete si zachovat své náboženství a způsob jeho praktikování? Svůj názor zdůvodněte.
4. Chcete si uchovat češtinu a žádat o právo vzdělávat se v ní ve školách? Svůj názor zdůvodněte.
5. Budete požadovat volební právo v peacestánských volbách? Svůj názor zdůvodněte.
6. Budete požadovat, aby měli Češi přístup ke stejným výhodám v oblasti zdravotnictví, sociálního zabezpečení a penzijního systému jako rodilí Peacestánci? Svůj názor zdůvodněte.
7. Přijmete a budete slavit naše svátky a dodržovat naše tradice? Svůj názor zdůvodněte.
8. Přijmete zaměstnání, která se vám nabízejí, přestože nevyužívají plně vaše vzdělání či kvalifikaci? Svůj názor zdůvodněte.
9. Co mohou obyvatelé Peacestánu udělat pro to, abyste se v Peacestánu cítili vítáni a začlenili se do místní společnosti?

Děkujeme vám za spolupráci.

S pozdravem
vláda Peacestánu

Část 7

Jak se stát hybatelem změn
– o právu mladých lidí na participaci a vliv

„Chceme-li, aby každá dívka mohla chodit do školy, chceme-li mír na celém světě, pak se musíme všichni spojit a bojovat za to. Nemůžeme čekat, že někdo přijde a udělá to za nás.“

– Malála Júsfzajová

V této části si budeme klást otázky související s **právy, jejich vlivem a dopadem**. Cílem je naučit žáky co nejlépe využívat jejich práva a pomoci jim uvědomit si, že změna začíná u nich. Žáci mají příležitost zamyslet se nad pojmy jako **participace, vliv, odpovědnost, morální odvaha, ponižující zacházení** apod.

Aktivity v rámci tohoto tématu vám pomohou poznat, co si žáci myslí o možnosti ovlivňovat svůj vlastní život ve škole a o tom, jak jednat v případě ponižujícího zacházení.

Jejich myšlenky lze později využít v rámci preventivních plánů školy. Je však důležité připomenout, že za zastavení ponižujícího chování nesou v první řadě vždy odpovědnost dospělí, a nikoli žáci.

Jakým způsobem aktivity souvisí s RVP

Vzdělávací obsahy	
UČIVO	OČEKÁVANÉ VÝSTUPY
Jazyk a jazyková komunikace – Český jazyk a literatura	
Komunikační a slohová výchova <ul style="list-style-type: none"> • písemný projev – vyjádření postoje ke sdělovanému obsahu, vlastní tvořivé psaní 	<ul style="list-style-type: none"> • využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů
Člověk a společnost – Výchova k občanství	
Člověk ve společnosti <ul style="list-style-type: none"> • naše škola – život ve škole, práva a povinnosti žáků, společná pravidla a normy 	<ul style="list-style-type: none"> • zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, • objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
Člověk jako jedinec <ul style="list-style-type: none"> • vnitřní svět člověka – vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí 	<ul style="list-style-type: none"> • objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života • posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů
Člověk, stát a právo <ul style="list-style-type: none"> • lidská práva – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; porušování lidských práv 	<ul style="list-style-type: none"> • přiměřeně uplatňuje svá práva a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod
Člověk a jeho svět	
Lidé kolem nás <ul style="list-style-type: none"> • soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, principy demokracie • právo a spravedlnost – základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy 	<ul style="list-style-type: none"> • vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě) • rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení

Průřezová témata	
TEMATICKÉ OKRUHY	PŘÍNOS PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU
Osobnostní a sociální výchova	
<ul style="list-style-type: none"> • mezilidské vztahy – empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> • vede k porozumění sobě samému a druhým • vede k uvědomění si hodnoty různých lidí, názorů
Výchova demokratického občana	
<ul style="list-style-type: none"> • občan, občanská společnost a stát – principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce) 	<ul style="list-style-type: none"> • prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování • vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
Multikulturní výchova	
<ul style="list-style-type: none"> • lidské vztahy – právo všech lidí žít společně; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi; důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého 	<ul style="list-style-type: none"> • učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné

Aktivita č. 11

Ty jako hybatel změny!

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblasti: Člověk a společnost, Člověk a jeho svět

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Multikulturní výchova

Vhodné od 5. ročníku ZŠ

Žáci mohou přinášet skvělé podněty pro **rozvoj a zlepšování školy**. Jsou odborníky na svůj každodenní život a vědí, co je vede k pocitu bezpečí a pohody. V této aktivitě mohou žáci konkrétně uvažovat o tom, co dělají a co by dělat mohli, aby přispěli k vytvoření bezpečné a spravedlivé školy. Mohou rovněž přijít na to, jak přejít od úvah k činům.

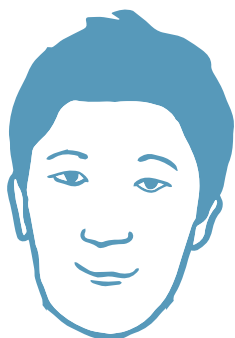
Cíl aktivity:

- Zamyslet se a debatovat o různých faktorech ovlivňujících život žáků ve škole i mimo ni.
- Zamyslet se nad životními situacemi druhých.
- Přijít s konkrétními činnostmi, které mohou přispět ke změnám ve třídě a škole.

Hlavní pojmy: bezpečné prostředí ve škole, vliv na život ostatních

Pokyny:

1. Napišme níže uvedené výroky na tabuli.
 - Třikrát jsem někomu pomohl/a.
 - Tři věci, které bych ve své škole rád změnil/a, aby se v ní žáci mohli cítit bezpečněji.
 - Tři možné způsoby, jak vytvářet pozitivní vztahy mezi žáky školy.
2. Požádejme žáky, ať se samostatně deset minut zamýšlejí nad uvedenými výroky a napíší své odpovědi.
3. Rozdělme třídu na malé skupinky po cca čtyřech žácích.
4. Vysvětleme jim, že nyní mají za úkol vybrat si jeden z návrhů, kterým by chtěli změnit školu. Následně mají za úkol napsat, jak by postupovali při realizaci zvolené změny. Svá řešení proberou v malých skupinkách. Poté v rámci celé třídy prodebatujeme:
 - Co může udělat každý jednotlivec?
 - Co může udělat třída jako celek?
 - Můžeme nějaký návrh předložit vedení školy?
5. Výsledky práce skupinek společně shrňme s celou třídou.

TIP!

Vybidněte žáky, aby pokračovali v rozvíjení svých myšlenek. Shrňte myšlenky, s nimiž žáci přišli, v rámci preventivních programů školy.

Aktivita č. 12

Ponižující situace

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblasti: Člověk a společnost

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Multikulturní výchova

Vhodné od 6. ročníku ZŠ

V této aktivitě se žáci dozvědí více o **ponižování a šikaně**. Zároveň se budou moci zamyslet nad tím, jak se mohou žáci a dospělí ve škole zachovat v situacích, kdy dochází k hrubému zacházení. Ze vzešlých myšlenek žáků vytvořte základ pro preventivní činnost školy při boji proti ponižování a šikaně.

Cíl aktivity:

- Uvědomit si pojmy jako šikana, diskriminace, ponižování či obtěžování a jejich skutečné projevy.
- Zamyslet se a prodebatovat návrhy konkrétních kroků v boji proti šikaně a ponižování, které mohou žáci a dospělí ve škole realizovat.

Hlavní pojmy: šikana, ponižování, diskriminace, obtěžování

Pokyny:

1. Před zahájením aktivity s žáky projdeme Úmluvu o právech dítěte i příslušné zákony a pojmy jako diskriminace, šikana a ponižování. Prostudujeme si rámeček s titulkem Pravidla a zákony ve zkratce a také Úmluvu OSN o právech dítěte. Více se k základním pojmům dočtete v příloze č. 1 této metodiky.
2. Rozdělme třídu na malé skupinky po cca čtyřech žácích.
3. Níže uvedené situace můžeme číst jednu po druhé, aby se žáci ke každé z nich mohli vyjadřovat (přibližně pět minut), nebo můžeme rozdat každé ze skupin jinou situaci a následně je vyzvat, aby zbytku třídy popsaly své úvahy a řešení.
4. Návrhy a myšlenky žáků si poznamenejme a následně je můžeme využít při tvorbě preventivních programů školy.

PRACOVNÍ LIST

Pravidla a zákony ve zkratce

Je zakázáno ostatním ubližovat a poškozovat je. Nezáleží na tom, zda s vámi špatně zacházejí jednou, dvakrát nebo stokrát, vždy je to zakázáno. Je důležité nezapomínat, že z hlediska oběti je lhostejné, jak se věci říká: šikana, mobbing, obtěžování nebo diskriminace. Ubližovat druhým je vždy protizákonné. Důležitou součástí vaší práce při budování pocitu bezpečí a bezpečné školy je zajistit, aby si žáci uvědomovali svá práva a věděli, jak se zachovat, pokud jim někdo ubližuje.

Šikana je systematické obtěžování a zastrašování. Oběť se velmi rychle dostává do situace, kdy je zranitelná a má potíže se sama bránit. Izolované incidenty mohou být ponižující a jako takové jsou i hodnoceny, nejde však o šikanu.

Diskriminací se rozumí situace, kdy osoba s někým jedná s menší úctou než s ostatními z důvodu jeho/jejího náboženského vyznání, kultury, etnického původu, genderu, tělesného postižení, sexuální orientace nebo věku. Může jít například o někoho, kdo se necítí jako chlapec nebo dívka nebo se chová jinak, než se od dívky nebo chlapce očekává, a na základě toho je předmětem špatného zacházení.

Ubližování (napadání) je obecný pojem, pod který spadá šikana, obtěžování i další projevy ponižujícího chování. Zahrnuje všechny druhy jednání, které vedou k tomu, že se někdo druhý cítí smutný, zraněný nebo méněcenný.

Obtěžováním se rozumí situace, kdy se k někomu někdo jiný chová špatně z důvodů spadajících pod důvody diskriminace.¹ K obvinění z obtěžování stačí jediný incident.

Ponižování je pojem používaný v právních textech týkajících se ubližování, které nespadá pod definici obtěžování či diskriminace, což znamená, že nesouvisí s žádným ze sedmi důvodů diskriminace.

Úmluva o právech dítěte prosazuje stejná práva a rovné příležitosti pro všechny děti do 18 let žijící kdekoli na světě. Úmluva se mj. zabývá odstraněním diskriminace, právem na život, přežití a rozvoj, právem na ochranu či právem dětí na zapojení se do společnosti.

Školský zákon upravuje zejména podmínky pro předškolní, základní, střední a vyšší odborné vzdělávání. Zároveň pojednává o zásadách zajišťujících rovný přístup ke vzdělávání bez jakékoli diskriminace, zohledňuje vzdělávací potřeby jednotlivce a hovoří o vzájemné úctě, respektu, názorové snášenlivosti, solidaritě a důstojnosti všech účastníků vzdělávání.

Antidiskriminační zákon mj. vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace v přístupu ke vzdělání a k jeho poskytování.

Situace k úvaze

Situace 1 – Alex nerad chodí chodbou vedoucí k jídelně, protože tam často sedávají žáci, kteří jsou hluční a otravní. Občas na Alexe i na další kolemjdoucí žáky křičí různé nadávky.

- Co by měl Alex udělat?
- Proč myslíte, že se žáci takto chovají?
- Co by měli dělat ostatní žáci, kteří to slyší a vidí?
- Co by měli dělat dospělí ve škole?

Situace 2 – Monica ví, že někteří spolužáci pravidelně obracejí oči v sloup nebo se na ni dívají nepřátelskými pohledy, když se chystá před třídou odpovědět na otázku učitele. Stejně je to, když pracuje v rámci malých skupinek ve třídě.

- Co může Monica dělat?
- Co mohou udělat ostatní spolužáci?
- Co může dělat učitel?

Situace 3 – Lydia má ve třídě několik přátel, někteří žáci z jiných tříd na ni však pokřikují „kurvo“. Na sociálních sítích o ní kromě toho šíří pomluvy.

- Co může Lydia dělat?
- Co může dělat její okolí, a to jak ve škole, tak na internetu?
- Co mohou udělat dospělí ve škole?

Shrňte s celou třídou

Proberte téma s celou třídou a shrňte je s pomocí následujících dotazů:

- Mohlo by se něco takového stát i ve vaší třídě?
- Jak můžete jako žáci realizovat své návrhy vzešlé z debaty o jednotlivých situacích?
- Jaké výhody a rizika přináší zaujetí stanoviska proti něčemu?

Aktivita č. 13

Nobelova cena za mír

Časová dotace: 1 vyučovací hodina nebo domácí úkol

Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Multikulturní výchova

Vhodné od 6. ročníku ZŠ

Díky této aktivitě se můžeme společně s žáky hlouběji zamyslet nad tím, **jak je možné dosáhnout změny**. Zkusme si představit dobu za několik desítek let a žáky jako potenciální laureáty Nobelovy ceny za mír a jedinečný přínos lidstvu. Za co by cenu asi obdrželi?

Cíl aktivity:

- Přemýšlet o možnosti každého jednotlivce něco změnit, lidských právech, mírových iniciativách, apod.
- Rozvíjet schopnost formulovat své názory a myšlenky prostřednictvím textu.
- Rozvíjet jazykové schopnosti a chápat svět kolem sebe.

Hlavní pojmy: možnost změny, Nobelova cena za mír, lidská práva

Pokyny:

1. Rozdejme každému žákovi text o Malále Júsfzajové. Nechme žáky text přečíst.
2. Krátce prodiskutujeme sdělení textu, případně vyzvěme žáky, aby o Malále našli více informací.
3. Řekněme žákům, ať si nyní představí, že je rok 2057 a každý z nich dostal Nobelovu cenu za mír za jedinečný přínos lidstvu. Řekněme jim, ať napíší, za co bojují, jaké jsou výsledky jejich snažení a co podle nich vedlo k tomu, že cenu dostali.
4. Vyzvěme žáky ke sdílení jejich nápadů a představ a k diskuzi nad aktivitami, které by pomohly nápady zrealizovat.

TIP!

Více o Malále Jusufzajové a jejím životě v Pákistánu se můžete dočíst v knize Já jsem Malála, kterou napsala spolu s Christinou Lambovou.

PRACOVNÍ LIST

Malála Júsfzajová

Osmnáctiletá Malála Júsfzajová z Pákistánu nečekala, až se jí někdo zastane – začala vystupovat sama. Malála byla přesvědčená, že to, že Tálibán v Pákistánu zakazoval dívkám chodit do školy, bylo špatné. Ve svých jedenácti letech proto začala psát blog o právu dívek na vzdělání, čehož si všimla světová média. Devátého října 2012 se ji stoupenci Tálibánu pokusili zastřelit. Malála však jejich útok přežila, nenechala se zastrašit a ve svém snažení pokračuje. Bojuje za to, aby všechny děti – chlapci i dívky – měly právo na vzdělání. Za svůj boj za právo na vzdělání pro všechny získala v roce 2014 Nobelovu cenu za mír.

UŽITEČNÉ ODKAZY

Organizace pracující s migranty a uprchlíky

Centra na podporu integrace cizinců

<http://www.integracnicentra.cz/>

Centrum pro integraci cizinců

<http://www.cicpraha.org/>

InBáze Praha

<http://www.inbaze.cz/>

Integrační centrum Praha o.p.s.

<http://www.icpraha.com/>

META, o.p.s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů

www.meta-ops.cz

Mezinárodní organizace pro migraci

<http://www.iom.cz/>

Most PRO o.p.s.

<http://www.mostlp.eu/>

Multikulturní centrum Praha

<http://www.mkc.cz/>

Organizace pro pomoc uprchlíkům

<http://www.opu.cz/>

Poradna pro integraci

<http://p-p-i.cz/>

Poradna pro občanství, občanská a lidská práva

<http://www.poradna-prava.cz/>

Sdružení pro integraci a migraci

<http://www.migrace.com/>

Sdružení občanů zabývajících se emigranty

<http://www.soze.cz/>

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra

<http://www.suz.cz/>

UNHCR

<http://unhcr.org/>

UNHCR v České republice

<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/>

Statistiky

Český statistický úřad – Cizinci

https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-cizinci_uvod

Eurostat – statistický úřad spadající pod Evropskou komisi

<http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/migration-and-citizenship-data>

Ministerstvo vnitra České republiky – Cizinci s povoleným pobytem

<http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky – Mezinárodní ochrana

<http://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-ochrana-253352.aspx>

Ostatní

CzechKid

<http://www.czechkid.cz/>

Inkluzivní škola.cz

<http://www.inkluzivniskola.cz/>

Příloha č. 1

Slovníček základních pojmů¹

Antisemitismus

Pojem vyjadřující nenávisť, rasismus a diskriminaci vůči židům a židovství.

Azyl

Ochranný pobyt, který stát poskytuje státnímu příslušníku třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti v souvislosti s jejím pronásledováním zpravidla z důvodů politických či humanitárních (v ČR jsou důvody udělení azylu specifikovány v zákoně o azylu).

Azylant

Cizinec, kterému byl udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.

Azylové zařízení

Zařízení zřizované ministerstvem vnitra sloužící k hromadnému ubytování žadatelů o mezinárodní ochranu a azylantů. Může se jednat o přijímací, pobytové nebo integrační středisko.

V České republice v současné době existují dvě přijímací střediska – v Zastávce u Brna a na mezinárodním letišti Václava Havla v Praze. Přijímacím střediskem musí projít všichni žadatelé mimo těch, kteří se nacházejí ve vazbě, výkonu trestu, popř. v zařízení pro zajištění cizinců či kteří jsou hospitalizováni. Přijímací středisko na mezinárodním letišti má specifické postavení.

Pobytové středisko je místo, kde jsou ubytováni žadatelé po celou dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany, pokud si sami nezvolí odchod do soukromí. V tomto zařízení se o ně stará ministerstvo vnitra. Pokud jsou žadatelé bez finančních prostředků, hradí jim ministerstvo všechny náklady spojené s pobytem, včetně stravy, kapesného a lékařského ošetření. V současné době je těchto zařízení několik a jsou rozmístěna po celém území České republiky. Z těchto azylových zařízení mohou žadatelé kdykoliv odejít – na vycházku či na propustku. Pobývat zde mohou žadatelé až do okamžiku, kdy nabude právní moci rozhodnutí o jejich žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Ministerstvo může výjimečně povolit pobyt v azylovém zařízení jiným osobám, zejména nezletilému rodinnému příslušníkovi žadatele, zákonnému zástupci žadatele, státnímu občanu ČR, který je zákonným zástupcem žadatele, popř. státnímu občanovi ČR, jehož zákonný zástupce je žadatelem o udělení mezinárodní ochrany.

Tzv. integrační azylové středisko slouží k přechodnému ubytování těch cizinců, kterým již byl azyl udělen.

Cizinec

Za cizince je považována každá fyzická osoba, která nemá české státní občanství.

Diskriminace

Přímou diskriminací se rozumí takové jednání včetně opomenutí, kdy se s určitou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světonázoru.

¹ Více k důvodům diskriminace naleznete v části 5 této metodiky nebo v antidiskriminačním zákoně.

Dočasná ochrana

Ochranný institut výjimečné povahy existující vedle mezinárodní ochrany. Smyslem je rychle a účinně reagovat na hromadné přílivy vysídlených osob ze třetích zemí, které se nemohou vrátit do země svého původu. Může se jednat o osoby, které uprchly z oblastí ozbrojených konfliktů nebo endemického násilí, nebo osoby, kterým vážně hrozí systematické nebo obecné porušování lidských práv, či osoby, které se staly oběťmi porušování lidských práv.

Doplňková ochrana

Doplňková ochrana je vedle azylu další (nižší) forma mezinárodní ochrany, která se uděluje cizincům, kteří nespĺňují důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jejich případě jsou důvodné obavy, že pokud by byli tito cizinci vráceni do státu, jehož jsou státními občany (v případě osob bez státního občanství do státu jejich posledního trvalého bydliště), hrozilo by jim skutečné nebezpečí vážné újmy. Za vážnou újmu se pak považuje uložení nebo vykonání trestu smrti, mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o udělení mezinárodní ochrany, dále vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

Dublinský systém

Označení používané pro mechanismus, kterým je určován stát odpovědný za posouzení žádosti o mezinárodní ochranu podané na území členských států Evropských společenství státním příslušníkem třetího státu. Směřuje k realizaci principu 1 osoba – 1 žádost – 1 stát.

Emigrace

Změna místa pobytu směrem z území domovského státu; emigrace je procesem, při němž obyvatelé opouštějí své domovské státy s cílem usídlit se v zahraničí.

Emigrant

Osoba opouštějící území svého domovského státu s cílem usídlit se v zahraničí.

Kulturní a etnická identita

Je často chápána jako mnohovrstevná identifikace jednotlivce s nejrůznějšími kulturními, etnickými, sociálními, profesními, zájmovými a jinými skupinami. To znamená, že se jeden člověk vymezuje vůči různým modelovým kulturám a skupinám. V různých situacích a v různé míře se s nimi může, ale nemusí ztotožňovat. Kulturní identita jedince tvoří jen část jeho identity. Charakteristiky kultury nikdy nejsou totožné s charakterem osobnosti.

Exkluze

Vyloučení z různých aktivit a sociálních skupin či podceňování schopností a potenciálu určitých osob.

Fašismus

Fašismus je autoritářská a nacionalistická politická ideologie.

Identita

Identita je to, kým jsme. Součástí naší identity je jméno, původ či příslušnost k určité skupině, ale rovněž systém hodnot a kulturní zázemí. Identita se vyvíjí a proměňuje v čase.

Imigrace

Změna místa pobytu směrem na území jiného než domovského státu; imigrace je procesem, při němž se na území států usídlují cizinci.

Imigrant

Cizinec přicházející do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru.

Integrace

Plné začlenění do společnosti. Integrovaný člověk je součástí dané společnosti, ale zároveň si zachovává prvky své původní kultury, např. náboženství, které jsou respektovány a přijímány majoritní společností.

Lidé bez státního občanství

Občanství je právní vazbou mezi státem a jednotlivcem. Lidé bez státního občanství tuto vazbu nemají, což má pro jejich životy strašné důsledky. Být občanem státu je základním předpokladem pro zapojení do společnosti a přístupu ke všem lidským právům. Tento stav může vzniknout z několika důvodů, například v důsledku diskriminace menšiny ve vnitrostátní legislativě, nezahrnutí všech obyvatel do nově vzniklého nebo osamostatněného státu či v důsledku právních konfliktů mezi zeměmi. Počet lidí bez státní příslušnosti se na celém světě odhaduje na 12 milionů.

Lidská práva

Lidská práva platí pro všechny osoby a jsou zárukou toho, že se lidé kdekoliv na světě rodí svobodní a sobě rovní. Organizace spojených národů vytvořila ucelený soubor právních norem na ochranu lidských práv. Tento univerzální a mezinárodně uznávaný kodex mohou přijmout všechny národy a každý člověk se na něj může odvolávat. OSN definovala širokou škálu mezinárodně přijímaných práv, včetně práv ekonomických, sociálních a kulturních, občanských a politických, a zároveň vytvořila mechanismy zajišťující ochranu těchto práv a podporující vlády při jejich naplňování. Základem souboru je Charta OSN a Všeobecná deklarace lidských práv, které přijalo Valné shromáždění v letech 1945 a 1948.

Mezinárodní ochrana

Zastřešující pojem pro azyl a doplňkovou ochranu. Jako ochranný institut se v České republice poskytuje právě buď ve formě azylu, nebo doplňkové ochrany cizincům v souvislosti s jejich pronásledováním nebo hrozícím skutečným nebezpečím vážné újmy.

Migrace

Přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních.

Nezletilé osoby bez doprovodu

Jedná se o svobodné osoby mladší 18 let, jež vstupují na území členských států EU bez doprovodu dospělé osoby, která za ně podle práva nebo podle zvyklostí odpovídá, a to po dobu, po kterou se skutečně nenacházejí v péči takové osoby; tato definice zahrnuje i nezletilé osoby, jež jsou ponechány bez doprovodu po vstupu na území členských států. V České republice jsou nezletilí bez doprovodu umístováni do Zařízení pro děti – cizince, které sídlí v Radlické ulici v Praze.

Nelegální přistěhovalci

Nelegální přistěhovalci jsou lidé bez dokumentů, neoprávněně přicházející či pobývající na území jiného státu. Tito lidé často opouštějí zemi svého původu ze stejných důvodů jako uprchlíci, ale také z ekonomických, klimatických, zdravotních či jiných příčin. Může se jednat o osoby, které mohou splňovat kritéria pro udělení azylu, ale z nějakého důvodu nepodaly žádost o udělení mezinárodní ochrany či jejich žádost byla zamítnuta.

Předsudek

Je předpojatý zakořeněný názor o tom jaký daný člověk či skupina je. Jedná se o předsudky typu „muslimové jsou teroristi“ či „Němci jsou pořádní a nudní“. Předsudky zobecňují, paušalizují a hodnotí celou skupinu na základě činu či slova jednotlivce. Předsudky mohou být pozitivní a negativní. Předsudky často přejímáme od jiných lidí. Zároveň jsou jistým zjednodušením, které nám umožňuje rychlou orientaci ve světě kolem nás.

Rasismus

Negativní postoj, nerovné zacházení, případně ubližování jiným osobám nebo skupinám osob na základě příslušnosti k jinému národu, etnickému původu, kultuře, barvě pleti nebo původu. Většinou je rasismus založen na předpokladu, že některé skupiny lidí jsou nadřazené jiným, právě pro jejich příslušnost k určité „rase“, ke které se váží určité „vrozené“ charakteristické psychické a fyzické dispozice.

Uprchlík

Osoba, která je uznána jako uprchlík podle kritérií Ženevské úmluvy z roku 1951. Jde o osobu, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů. Právní řád ČR s tímto pojmem ovšem nepracuje. Pojem je možné vykládat širěji a bez přímého vztahu k právnímu postavení tedy jako osobu, která opouští zemi svého původu z důvodů uvedených v Ženevské úmluvě. Často bývá nesprávně zaměňován s pojmem migrantů obecně.

Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)

Mezinárodní instituce v rámci OSN zaměřená na poskytování pomoci uprchlíkům.

Stereotyp

Jednotvárný, ustálený, navyklý vzorec chování a myšlení. Nejčastějším projevem stereotypu vůči druhým jsou *diskriminace a předsudky*, tedy odlišné chování k druhým kvůli jejich příslušnosti k určité skupině – např. náboženské, národnostní, etnické, sociální aj. Stereotyp vzniká na základě zjednodušení, přehánění nebo překroucení pravdy, generalizace a představení některých kulturních atributů jako „přirozených“ (např. cikáni mají to tuláctví a nezodpovědnost v krvi a nikdy nebudou chtít pracovat...).

Šikana

Systematické obtěžování a zastrašování, při němž se oběť velmi rychle dostává do situace, kdy je zranitelná a má potíže se sama bránit. Izolované incidenty mohou být ponižující a jako takové jsou i hodnoceny, nejde však o šikanu.

Vnitřně vysídlené osoby

Osoby nacházející se v obdobně nepříznivém postavení v zemi původu jako uprchlíci. Tyto osoby však na rozdíl od uprchlíků nehledají ochranu v jiném státě, ale zůstávají v zemi původu, aniž by překročily státní hranici do sousední země. Není možné je označit za uprchlíky podle definice Ženevské úmluvy, neboť se nenacházejí mimo zemi původu.

Xenofobie

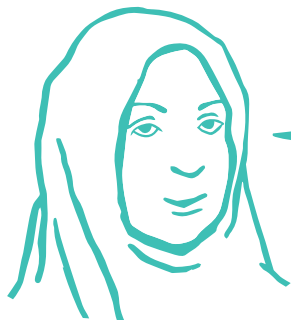
V doslovném překladu jde o strach z cizinců. Slovo se většinou užívá pro označení nesnášenlivosti k lidem z jiných zemí a neúcty k jejich tradici a kultuře. Xenofobii lze také chápat jako předsudek, který vytváří negativní názor bez jakékoliv předcházející znalosti.

Žadatel o udělení mezinárodní ochrany

Cizinec, který požádal Českou republiku o mezinárodní ochranu nebo který podal žádost o azyl, resp. o mezinárodní ochranu, v jiném členském státě Evropské unie, je-li Česká republika příslušná k jejímu posuzování. Postavení žadatele má od okamžiku podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany po dobu správního řízení o udělení mezinárodní ochrany.

Ženevská úmluva

Úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951, ve znění Newyorského protokolu ze dne 31. ledna 1967, publikována pod č. 208/1993 Sb.

TIP!

Více k důležitým pojmům naleznete na portálu Inkluzivní škola.cz, na webových stránkách Ministerstva vnitra ČR, UNHCR a webu projektu CzechKid.

Příloha č. 2

Kvíz k aktivitám

(Ize využít jako motivační úvod k aktivitám vztahujícím se k tématu uprchlictví)

Odhadněte, co znamená zkratka UNHCR:

Spojte:

1) 14. 12. 1950	a) počet osob, kterým se UNHCR věnuje
2) 1954	b) datum založení UNHCR
3) 35,8 milionů	c) Světový den uprchlíků
4) 627 780	d) udělení Nobelovy ceny za mír UNHCR
5) 1, 2 milionů	e) počet žádostí o azyl v zemích EU v roce 2014
6) 12 milionů	f) počet žadatelů o azyl ve světě v roce 2014
7) 1156	g) počet žadatelů o azyl v ČR v roce 2014
8) 20. 6.	h) počet lidí bez státní příslušnosti
9) 59,5 milionů	i) počet uprchlíků na světě včetně vnitřně vysídlených

Klíč:

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) – Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

1b, 2d, 3a, 4e, 5f, 6h, 7g, 8c, 9i

Příloha č. 3

Počty žadatelů o mezinárodní ochranu 1990 – září 2015

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR (www.mvcr.cz/migrace)

ROK	ŽÁDOSTÍ CELKEM	z toho	
		nové žádosti	opakované žádosti
1990	1 602	-	-
1991	2 226	-	-
1992	841	-	-
1993	2 207	-	-
1994	1 187	-	-
1995	1 417	-	-
1996	2 211	-	-
1997	2 109	-	-
1998	4 086	-	-
1999	7 218	-	-
2000	8 794	-	-
2001	18 094	-	-
2002	8 484	-	-
2003	11 400	-	-
2004	5 459	-	-
2005	4 021	-	-
2006	3 016	-	-
2007	1 878	-	-
2008	1 656	1 060	596
2009	1 258	633	625
2010	833	414	419
2011	756	491	265
2012	753	509	244
2013	707	491	216
2014	1 156	914	242

Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících roku 2015

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR (www.mvcr.cz/migrace)

MĚSÍC	ŽÁDOSTÍ CELKEM	z toho	
		nové žádosti	opakované žádosti
leden	126	104	23
únor	117	91	26
březen	196	170	26
duben	130	105	25
květen	110	84	26
červen	105	86	19
červenec	100	75	25
srpen	106	86	20
září	125	101	24
CELKEM	1 115	902	1 115

Tato publikace vznikla v rámci kampaně Hello Czech Republic, která byla finančně a odborně podpořena Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) v České republice.

HELLO CZECH REPUBLIC – DOMA V NOVÉ ZEMI

META, o.p.s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů

Z anglické verze švédského originálu *Hej Sveridge* vydaného roku 2013 společností Friends přeložil Unicom Praha.

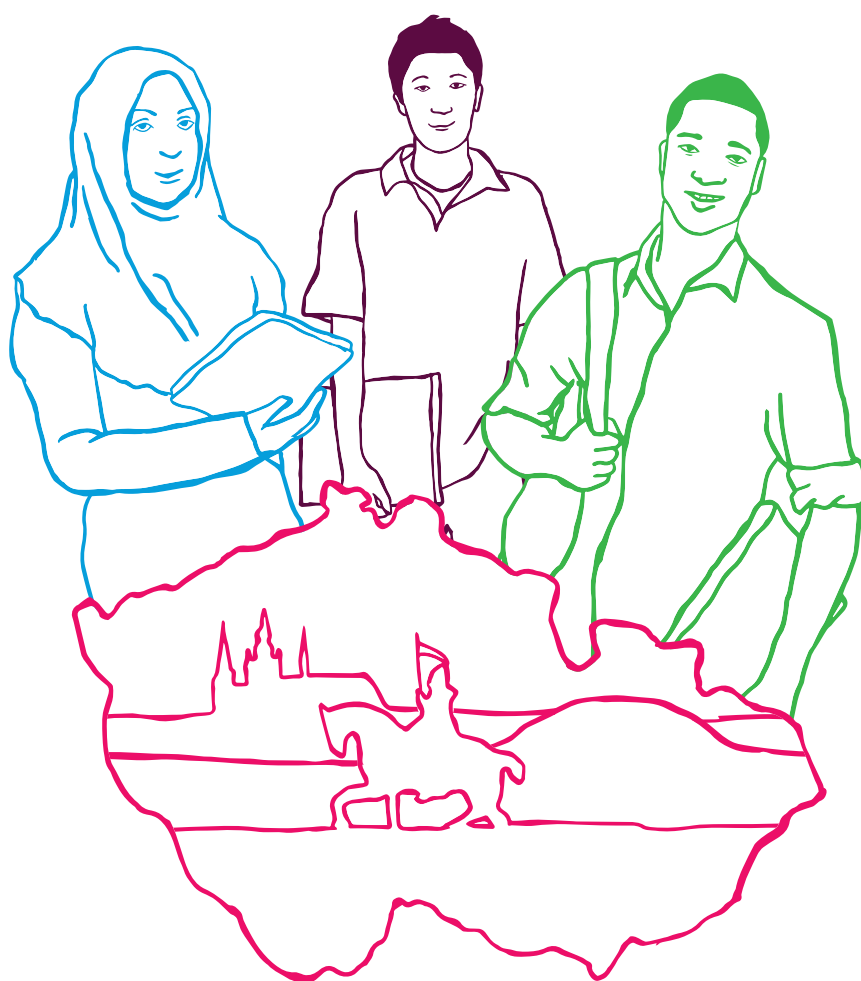
Přebal, ilustrace a grafickou úpravu zpracoval Ondřej Polony.

Vydala META, o.p.s. - Společnost pro příležitosti mladých migrantů,
Ječná 546/17, 120 00 Praha 2
v roce 2015.

Vydání první.

info@meta-ops.cz
www.meta-ops.cz
www.inkluzivniskola.cz

ISBN 978-80-906296-1-5

meta

společnost pro příležitosti
mladých migrantů

www.meta-ops.cz

UNHCR
The UN Refugee Agency

www.unhcr-centraleurope.org